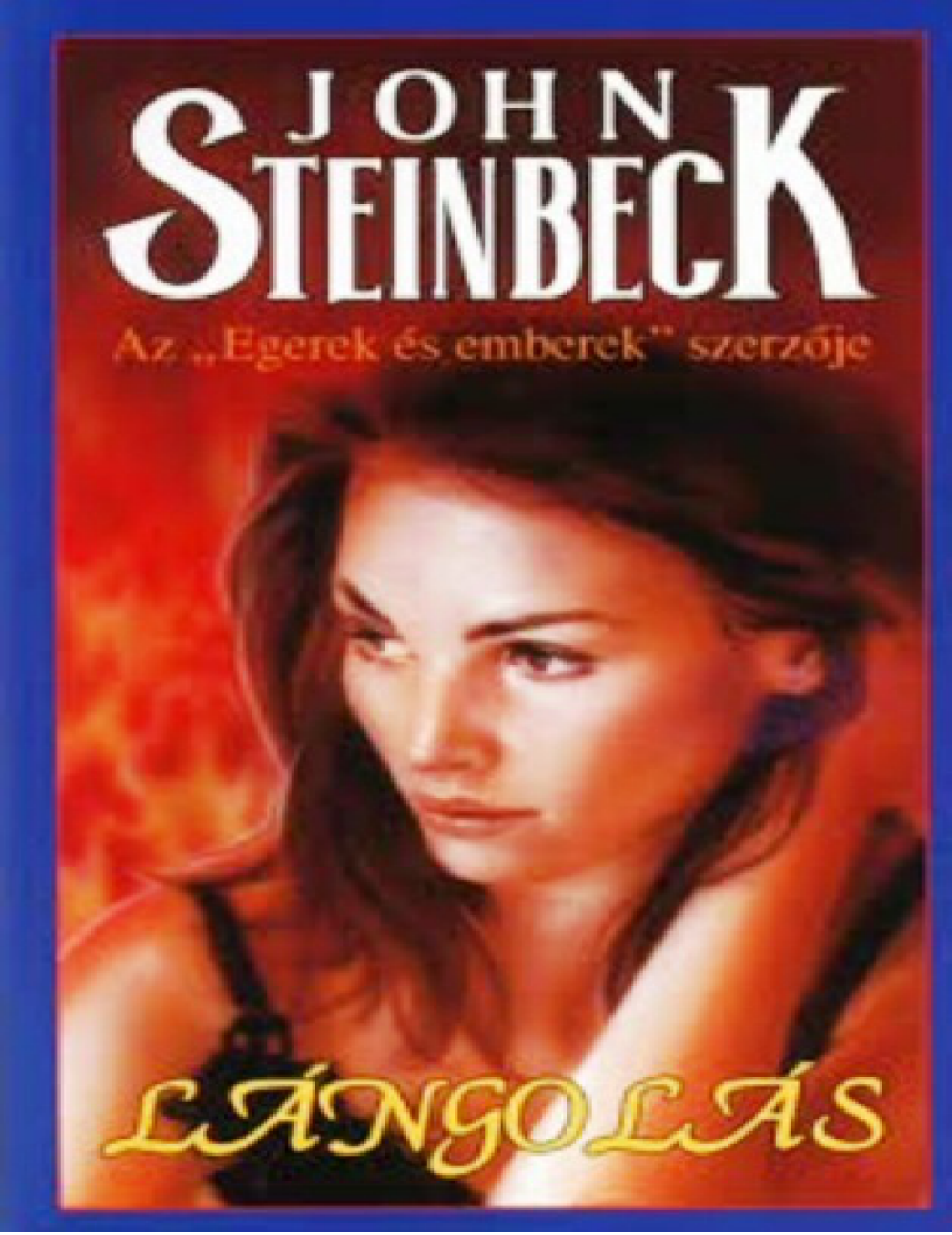
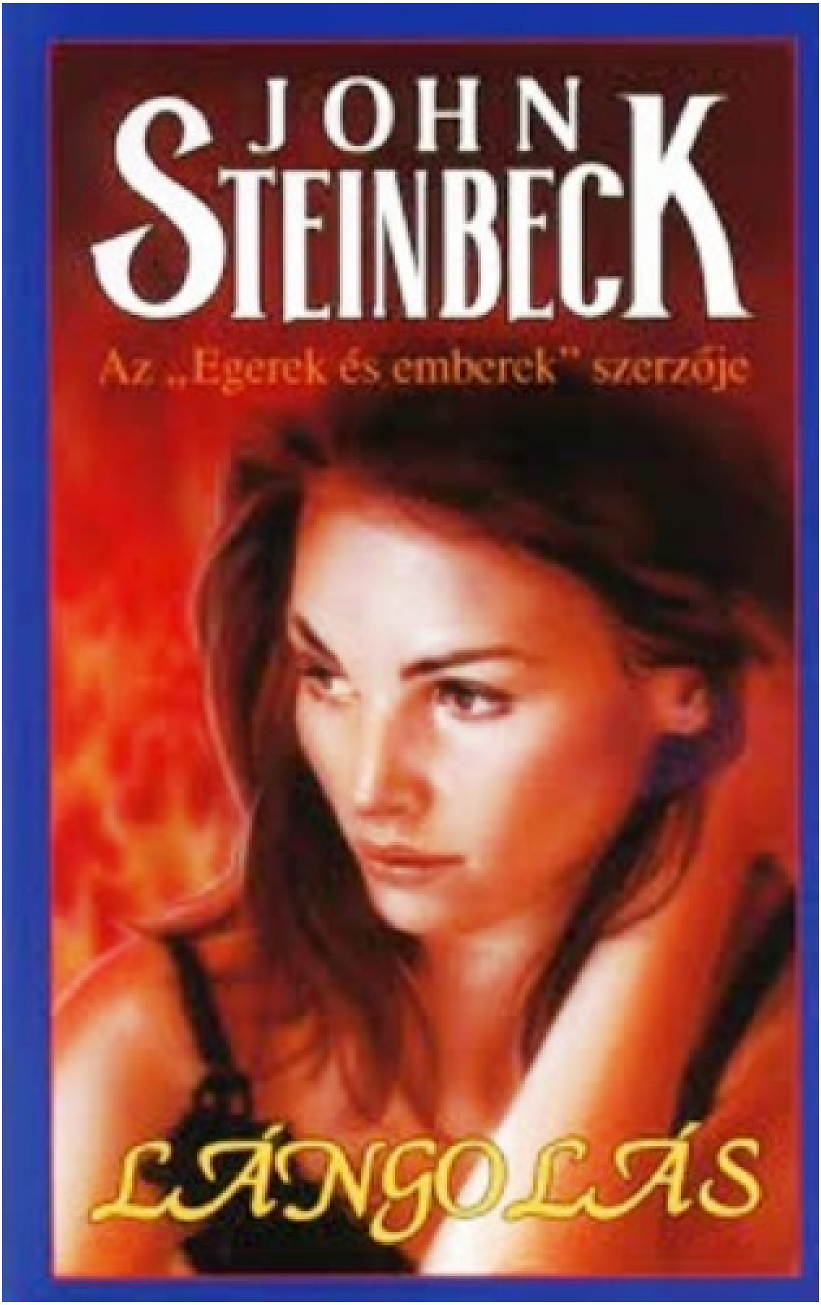

JOHN
STEINBECK
Az „Egerek és emberek" szerzője
LÁNGOLÁS

JOHN

SteinbecK

Lángolás

Merényi Könyvkiadó
Budapest

A könyv eredeti címe
John Steinbeck: Burning Bright

Fordította:
Német Anikó

ISBN 963 698 073 X

Felelős kiadó: Merényi Zsolt
a Merényi Kiadó Kft. ügyvezetője

John Steinbeck 1902-ben született a kaliforniai Salinasban. A város csak néhány mérföldre van a Csendes-óceán partjától, a termékeny Salinas Valley közelében - vagyis azon a területen, ahol történeteinek többsége is játszódik. Tengerbiológiát hallgatott a Stanford egyetemen, de nem szerzett diplomát belőle, s miután egy ideig különféle állásokat töltött be, végül írni kezdett. Kísérlete, hogy szabadúszóként irodalmi karriert fusson be New York Cityben, kudarcot vallott. Visszatéri Kaliforniába, s elhagyatott házában írt. Sikert csak 1935-ben ért el a Tortilla Flat (magyar fordításban: Kedves csirkefogók) című írásával. A könyv ígéretét számos újabb írása erősítette meg: In Dubious Batlle (Késik a szüret), Of Mice and Men (Egerek és emberek), valamint a The Grapes of Wrath (Érik a gyümölcs), mely oly nagy hatású volt, hogy az amerikai kultúra alapművei közé emelkedhetett. Steinbeck későbbi művei között, melyek gyakran Kaliforniában játszódnak, ott találjuk a Cannery Row, The Wayward Bus, East of Eden (Édentől keletre), The Short Reign of Pippin IV (IV. Pippin rövid uralkodása), és a Travels with Charley (Csalángolások Charleyval) című írásait. 1968-ban halt meg, miután 1962-ben megkapta a Nobel-díjat. A díj odaítélésekor a Svéd Akadémia a következőképpen fogalmazott: „Nem állott szándékában megnyugvást vagy szórakozást nyújtani. Az általa választott témák inkább komolyak és vádaskodóak, mint például a kaliforniai gyümölcs- és gyapotültetvények keserű ostorozása... Alkotói ereje egyre termékenyebb... Remekművét, az Of Mice and Men-t a Long Valley (Hosszú völgy) című kötetben összegyűjtött páratlan novellák követték. Innen most már egyenes volt az út a nagy műhöz, a Grapes of Wrath című epikus krónikához."

Elaine-nek, Elaine-ért és Elaine miatt

Tigris! Tigris! éjszakánk
erdejében sárga láng,
mely örök kéz szabta rád
rettentő szimmetriád?
William Blake
(Ford. Szabó Lőrinc)

Tartalom

A Burning Bright immár a harmadik kísérletem arra, hogy ebben az új formában, a színműnovellában alkossak. Nincs tudomásom arról, hogy valaha is kipróbálta-e már valaki ezt a műfajt. Műveim közül két korábbi, az Of Mice and Men (Egerek és emberek) és a The Moon is Down (Lement a hold) erre tett kísérlet volt. Bizonyos értelemben hiba lenne új formának nevezni. Inkább sok régi forma kombinációja. Egy színdarab, melyet könnyű elolvasni, vagy egy kisregény, melyet el lehet játszani a dialógusok egyszerű kiemelésével.

Sok különféle oka van annak, hogy ebben a formában írok. Úgy találtam, a darabokat elég nehéz olvasni, s úgy érzem, véleményemmel nem vagyok egyedül. A kinyomtatott színdarabot szinte kizárólag olyanok olvassák, akik szoros kapcsolatban állnak a színházzal, a színházművészet tudós tanulmányozóival s a szenvedélyes olvasók viszonylag kis létszámú csapatával. A forma létrejöttének elsődleges oka, hogy olyan darabot szerettem volna írni, amelyet szélesebb körben olvasnak, mivel hétköznapi irodalomként, azaz egy már ismertebb és elfogadottabb formában jelenik meg.

A színműnovella megalkotásának másik oka, hogy ez a műfaj adekvátabb forma a szerző, a színigazgató, a producer és az olvasó számára is. A színdarabokban a szereplők hagyományos jellemzése - pl. üzletember, negyvenéves - csak igen kevés támpontot ad. Kétségtelen, hogy egy ilyen tömör leírás mellett a jellemábrázolás terhe a dialógusokra s a színpadon megjelenő színészre nehezedik. További érv lehet, hogy az ilyen felszínes leírás a színigazgatónak s a díszlettervezőnek nagyobb szabadságot biztosít, mert kiélhetik saját képzeletüket az alkotásban.

Ezen érvek ellenében azt mondhatjuk, hogy nem árthat a színházba járó vagy színházi embereknek, ha ismerik az író szándékát, s másodszor azt is, hogy a színigazgatót, a színészt, a díszlettervezőt nem korlátozza, sőt talán épp segíti őket a cselekmény s az írói szándék részleteinek teljes ismerete. És azok, akik nem látták a darabot, s nem is fogják látni azt, ugyancsak segítséget kapnak, amihez minden joguk megvan.

Általánosan elfogadott nézet, hogy a hagyományos irodalom alkotói nem akarják vagy nem képesek alávetni magukat a színház fegyelmének. Nem szeretik a cselekményt a színpad falai közé s a kizárólag dialógusokban kifejtett jelenetek közé szorítani. A hagyományos darab ennek értelmében igencsak behatárolt lenne, s ez így is van. Nem láthatunk bele a szereplő gondolataiba, ha ezeket a gondolatokat nem fejezik ki pontosan a párbeszédek. A szereplők nem barangolhatnak földrajzi értelemben, ha az író nem biztosít valamiféle konkrét fizikai technikát arra, hogy mindez meggyőzően hasson a

színpadon. A cselekménynek szorosan felépítettnek kell lennie, s valaminek történnie kell a szereplőkkel, mire a függöny lemegy az utolsó sorok elhangzása után. Ezek az alapelvek alkalmazhatóak mind a hagyományos színdarabokra, mind pedig a színműnovellákra. Még egy korlátozással kell számolnunk. A darabnak rövidnek kell lennie.

Mi az, amit nyerhetünk mindezzel? A színház koncentráltságát és fegyelmezettségét, s azt, hogy sem fizikai, sem pedig intellektuális körvonalazatlanságot nem tűr meg. Tisztának, érthetőnek kell lenni. Nem engedhető meg sem hosszabb fejtegetés, sem pedig elkalandozás a fő témától. Mint minden jó darabban, a cselekménynek azonnalinak, dinamikusnak kell lennie, s a drámai megoldásnak magukból a szereplőkből kell következnie.

Ezek a technikai nehézségek igen súlyos terheket jelentenek. A színdarabíró, aki minden tudását belefekteti a darabba, s ennyivel be is éri, a megvalósítást a direktorra vagy a díszlettervezőre bízza, s nem tanulja meg alkalmazni a leírást úgy, ahogyan azt egy író teszi. Másfelől az író megtanulta ugyan, hogy hogyan kell a leírásnak alátámasztania a párbeszédet, ám hajlamos eltérni a színművek szerkezeti kötöttségeitől. Ha az író nincs hozzászokva ahhoz, hogy lelki szemeivel lássa a történetét, nem valószínű, hogy sikerrel alkotna ebben a formában.

A nehézségek ellenére a színműnovella igen sok előnnyel jár. Megvan annak az esélye, hogy szélesebb körben olvassák, s lehetőséget ad az irodalmi alkotásnak arra, hogy a szokásos meghúzások nélkül játsszák el. Úgy gondolom, hogy legitim forma, s olyan, mely még nagy lehetőségeket rejt magában.

John Steinbeck

Első felvonás
A cirkusz

Az öltözősátor vászonfalai foltosak voltak: barnára színezte őket a víz, zöldre a fű, s szürkére a penész. A nap sugarai ragyogva szűrődtek át rajta. A földön rövidre vágott árpakötegek hevertek, s közöttük a föld feketéllett. Az egyik fal mellett hatalmas, az utazások során megkopott bőrönd volt rézpántokkal és sarkokkal. Nyitva volt a teteje, belőle egy vele azonos méretű tükör ragyogott elő. Joe Saul egy vászonszéken üldögélt a bőrönd előtt. Derékig meztelen volt, de harisnyát viselt meg papucsot. Sárga porral púderezte be az arcát, s feketére festette szemeit. Nem igazán gondosan.

Hajlékony és szikár alkatú, középkorú férfi volt Joe Saul. Állkapcsát s nyaka izmait feszültség merevítette. Karjai sápadtfehérek és kék eresek voltak, inkább a sok függeszkedéstől, semmint a súlyemeléstől. Kezei is fehérek voltak, az ujjai lapátszerűek. Tenyerét és ujjait kérgesre dörzsölte a kötél és a nyújtó. Joe Saul arca nyers volt s egy kissé himlőhelyes, szemei hatalmasak voltak, és sötéten ragyogtak a ceruzával kihúzott vonalak között. Befejezte a sminkelést, elővett egy kis üveg hajfestéket a bőröndből, kiöntött belőle egy keveset egy ecsetre, s nekilátott, hogy beledolgozza vastag szálú, őszes hajába, főleg a halántéknál. Majd gondosan visszapakolta a púdert és az üveget a bőröndbe, belebújt a trikójába, s felcsatolta magára a vászonövet. Egy kissé kidudorodott a hasa az öv fölött. Hátradőlt a székben, s megropogtatta kezeit úgy, hogy a karján kiduzzadtak az izmok.

Az öltöző előtt a lassan megkezdődő műsor jellegzetes hangjai hallatszottak: a kikiáltó, a wurlitzer, és egy ringlispíl halk valcerzenéje, s a gyülekező emberek beszéde. Majd egészen közelről az oroszlánok üvöltése, az elefántok trombitálása, a malacok visítása, a lovak elégedetlen horkanása, s a cirkuszi trombita rezes hangja.

Joe Saul megropogtatta a kezeit, s lenézett rájuk. Odakintről három rövid fütty hallatszott kopogtatás helyett.

- Gyere be - mondta Joe Saul, és Ed barát belépett a sátor nyílásán. Ed szélesebb, magasabb, és súlyosabb volt, mint Joe Saul, s lassabban mozgott és lassabban beszélt nála. Ő is fel volt öltözve és ki volt sminkelve: bohócruhát viselt - a nyakánál, a csuklóknál s a bokáknál fodrokkal, fehér alapon hatalmas piros pöttyökkel. Fehér arc, gumiorr, szomorú fekete száj s fekete vonalak a szemhéjak fölött. Magasan a homlokán a csodálkozást kifejező, fordítva festett V betű. Sminkjének egésze meglepett zavart tükrözött. Csak sűrű fekete haja és a kezei voltak a sajátjai. A kopasz parókát élénkvörös frufruval viselte, s a hatalmas műkezeket most a kezében fogta.

Joe Saul lecsukta a bőrönd tetejét, hogy helyet kínálhasson neki,

Ed pedig ledobta a parókát s a műkezeket a bőröndre. Leült a szélére, hatalmas bohóclábait előre-hátra hintáztatta.

- Hol van Mordeen? - kérdezte.
- Vigyáz Mrs Malloy kisbabájára - mondta Joe Saul. - Mrs Malloy elment a postára, hogy feladjon egy pénzesutalványt a fiának, Tomnak - mondta unott hangon. - A fiának, Tomnak, vagy ahogy mondani szokta, Tom fiamnak. Főiskolás a fiú, tudod?

Joe Saul kiegyenesedett derékkal ült.

- Biztos vagyok benne, Ed, hogy nem most először mondom neked, hogy Mrs Malloynak van egy fia, Tom, aki főiskolás és csak tizenkilenc éves. Hallottál már róla, Ed? Nem hallottad még legalább húszezerszer?

Ed barát kinyitotta fekete száját, úgyhogy a piros belső ajkak s egy kis fehér fog is kilátszott belőle.

- Ne szidd őt, Joe Saul - mondta. - És Mrs Malloyt sem.
- Ki szidja?

Joe Saul hátradőlt s megtornáztatta kezeit a térdein. - Nagyon kedves nő - mondta. - Kifejezetten kedvelem.

- Nos, ide figyelj, Joe Saul, te most ideges vagy.
- Nem vagyok ideges.

Ed lenézett Joe Saul szüntelenül mozgó kezeire.

- Egészen új dolog nálad, amit most csinálsz. Az idegesség jele.

Már nem lóbálta a lábát. Joe Saul lenézett a kezére.

- Nem is vettem észre, hogy ezt csinálom - mondta. - De igazad van, Ed. Nyugtalanság van bennem. Egy kis viszkető nyugtalanság a bőröm alatt.
- Látom, hogy rád jött, Joe Saul. Nem is okoz meglepetést, csakhogy szerintem késő van hozzá. Nagyon késő. Azon töprengek, vajon miért ilyen későn történik mindez. Hiszen már három

éve, hogy Cathy meghalt. Nagyon erősen viselted a feleséged elvesztését. Akkor nem voltál ideges. És nyolc hónapja, hogy Will testvér a védőháló mellé zuhant. Akkor sem voltál ideges. Victor remek partner, igaz? Azt mondtad, hogy az. És nem ez volt az első alkalom, hogy egy Saul a védőháló mellé esett. Mi van veled, Joe Saul? Olyan nyugtalanul vibrál körülötted a levegő!

Joe Saul megtornáztatta a kezeit, figyelte, majd összeérintette őket, hogy végre nyugton maradjanak.

- Victorral nincs semmi gond - mondta. - Talán még ügyesebb, jobb is, mint Will unokatestvérünk volt. Az számít, hogy mihez van hozzászokva az ember. Én már teljesen rá voltam hangolódva Willre. Ismertem a lélegzetvételét és a pulzusát is. Will a vérem volt, a lényem. Ezer év szült meg minket, utolsókként. Victorral más a helyzet, ott gondolkodnom kell. Végig kell gondolnom, hogy mit kell tennem. Will mozdulatait tökéletesen ismertem. Talán Victort is megszokom majd idővel. De az ő vére nem az én vérem.

A sátor előtt ekkor megállt egy zenekar. Friss, pattogó nyitány ritmusát játszották.

- Mordeen is lesminkelt, Joe Saul?
- Biztosan. Különben nem ment volna el.

Kezeit ismét megtornáztatta maga előtt, s Ed észrevette.

- Az idegeid? Láttam már ilyesmit. Félted a kezeidet? Ismertem egyszer valakit, aki kezdett megvakulni, s szinte falta a szemével a színeket, hogy majd visszaemlékezzen rájuk. Attól félt. hogy mire megvakul, elfelejti, milyenek a színek. Félsz a

kezeidtől?

- Nem hinném. Miért is félnék? Még sohasem csúsztak meg, és még soha senkit sem engedtem ki a szorításomból.

Ed előrehajolt, s megérintette Joe Sault a vállán.

- Kérdezhetek-e tőled valamit a barátság jogán, Joe Saul?
- Bármikor.
- Valami baj van Mordeennel?
- Nem, ó, nem.
- Biztos vagy benne?
- Igen, biztos vagyok benne.
- Nagyon szép lány, Joe Saul, feleségnek való. Ne felejtsd el. Fiatal, de nagyon jóravaló. Ebben egy percig se kételkedj! Soha férfi még nem járt jobban. Ne hasonlítsd Cathyhez! Másmilyen, de éppolyan jó, kedves és őszinte.
- Tudom.
- Tulajdonképpen azt akarom mondani, hogy egy kis születésnapi összejövetelt tartunk az ikreknek. Csak gyerekeket akartak meghívni, de szeretnének téged és Mordeent is ott látni. Ugye, eljössz, és hozol nekik valami kis ajándékot?
- Tényleg ők akarták, hogy menjek?
- Igen. Békén hagynád végre a kezeidet?

Joe Saul felpattant. Papucsai surrogtak a porban. Fel-alá járkált, s kezeit nyugtalanul tartotta fel maga előtt. Rágni kezdte az alsó ajkát. Ed csendesen szólt.

- Segítek neked, hogy ne légy ilyen nyugtalan. Akkor is én tartottalak a karomban, amikor zokogtál Cathy halálakor. Azt hiszem, tudom, mi a bajod, de neked kell kimondanod először, Joe Saul.

A léptek megszűntek.

- Milyen sokáig tart elintézni ezt a pénzesutalványt! - mondta. - Azt hiszem, valóban tudod, miről van

szó. Azt hiszem, az ikreid is tudják. Vajon Mordeen is tudja?

- Kimondanád akkor, már csak azért is, hogy nyugton maradj a gondolataidban, és a kezeid is megpihenjenek végre? Talán van valamilyen válasz.

Joe Saul felsóhajtott.

- Talán a korom teszi? A régi időkre gondolok. Azt mondják, az öregek mindig a múltra gondolnak. A nagyapámra gondolok, aki sokat beszélt, miután a kezei elerőtlenedtek, és a látása sem volt már biztos. Amikor már semmi sem számított, délutánonként bort iszogatott. Leckéket adott nekünk, s amikor pihentünk, nagyapa beszélt. Sokat olvasott az öreg, de még többet gondolkodott. Talán csak kitalált dolgokat, de mi hittünk neki. Te sohasem ismerted őt, Ed.

- Nem, nem ismertem. Mondd csak tovább, Joe Saul! Találjuk meg a keserű magot, mint a barackban.

Joe Saul a székén üldögélt, s hátradőlve gondolkodott.

- Igazi büszke srácok voltunk - mondta. - Mindent elhittünk, amit mondott, mert ő volt az öreg Joe Saul. Róla kaptam a nevemet. Mondta, hogy vannak szellemek, tudod, a fákban és a patakokban. Hogy mi valaha a szélben laktunk meg a fekete viharban. Ezek voltak a dédapáink, mondta. Emlékszel, milyen fehér volt a haja? Nem, te sohasem láttad őt. Akkor azt mondta, mi voltunk az első orvosok, ráadásul kuruzslók. Mi zavartuk fel a vizeket, s űztük a villámlást a horizontig. Kitartott karral vitorláztunk, akár a szél. - Nos, azt mondta, mi vagyunk az orvosok a baj ellen, de fel kell

vennünk a fájdalom alakját s a betegséget, hogy kiűzhessük azt. Mi pedig köréje gyűltünk és hallgattuk.

Joe Saul azzal leguggolt a széke mellé, hogy megmutassa, hogyan is történt.

- Furcsa dolog ilyesmit gyerekeknek mesélni - vetette közbe Ed. - Elmondanád egyszer az ikreknek is?

- Persze. Az ikrekben ugyanez a vér folyik. Biztosan megértenék. Az öreg Joe Saul azt mondta, annak idején Görögországban magas sarkú cipőket és fából faragott maszkokat viseltünk, és istenek voltunk. Azt mondta, Rómában az aréna vörös homokjában felbuktunk, miután folyni kezdett a vér, s égő fáklyákkal zsonglőrködtünk a felállított keresztek s terhük előtt. Majd akkoriban, azokban a sötét évszázadokban, mondta, nevettünk és mirákulumokban játszottunk, s mi voltunk az egyetlenek, akik jókedvűek voltak azokban a nevetés-aszályos időkben. Attól kezdve, mondta ő, már mindenki ismeri a történetet.

- Azt akarom, hogy az ikrek is hallják - mondta Ed.

- Azt mondtam neked, hogy délutánonként iszogatott, amikor már nem kelt fel, és úgy érezte, nem számít ez az egész. A királyok, mondta, a királyok, a hercegek, Astorok és Vanderbiltek, Tudorok, Plantagenetek, Pendragonok - ugyan ki ismeri bizonyossággal a dédszüleit? Az öreg Joe Saul ott állt. Magas volt. Egyik ujját felemelte, mint valami száraz pálcát. Megvolt a haja s

minden egyes foga. Ott állt fehér felhőként, s mi, büszke gyerekek guggoltunk a szőnyegen. A térdeink és a könyökeink lehorzsolódtak a sok edzéstől. Két ősi család van, mondta, csak kettő, mely ismert, bizonyos és elismert, de csak ez a kettő. A bohócok és az akrobaták. A többiek csak újszülöttek.

Ed mélyet sóhajtott elégedettségében.

- Ezt elmondhatod az ikreknek a születésnapi partin, a sütemény után.

Joe Saul arca megrándult az emlékezés közben. Felállt, s kezei összeszorultak.

- És azt mondta nekünk: Legyenek gyermekeitek, sok-sok gyermeketek. Jusson csecsemő minden ujjatokra. És fenyegető pillantásával elhallgattatott minket, akik ott ültünk.

Joe Saul hallgatott. Ed is. Könnyedén trappoló, fújtató cirkuszi lovak zaja hallatszott be a sátorba. Ed Joe Saulra nézett.

- Ez hát a te keserű magod - mondta. - Tessék, itt van. Cathynek nem volt gyermeke. De Mordeennek?
- Három éve már - mondta Joe Saul. - Három éve.
- Gondolod, hogy te vagy a hibás?
- Nem tudom, nem tudom. De az ember nem halhat meg így.
- Egy nő sem.

Joe Saul felkiáltott.

- Egy férfi nem mondhat le a saját véréről, nem vághatja el a halhatatlanság fonalát. Többről van szó, mint emlékezetről. Többről, mint a taníttatásomról s a dicső, felidézett történetekről, vagy a kudarc elfeledett szégyenéről. Hitről van szó, hogy a véremet továbbvigyem, hogy letegyem

gyengéden, mint egy tojást a gyermekem kezébe. Te tovább élsz az ikrekben, Ed. És én immár három éve vagyok Mordeennel.

- Talán orvoshoz kellene menned. Talán van orvosság, amire nem gondoltál még.

- Mit tudnak ők? - kiáltotta Joe Saul. - Valami sötét átok ül rajtam, és ezt érzem is.

- Egyedül rajtad, Joe Saul? - mosolygott Ed. - Úgy érzed, kiválasztottak, mint valami múzeumba? Ideje, hogy kiénekeljük magunkból a bajt a levegőbe és a fénybe. Máskülönben mérgezett ujjakkal nő, akár a rák a gondolataidban. Tépd le a fedőt! Engedd ki végre a gőzt! Talán nem vagy egyedül titkos barlangodban.

- Tudom - mondta Joe Saul csendesen. - Azt hiszem, kezdek ilyen lenni. Ásom a saját sötétségemet, akár egy vakondok. Persze, Ed, tudom, ez olyasmi, ami megtörténhet bárkivel, bárhol és bármikor - egy farmerrel vagy egy tengerésszel, egy ránctalan, arctalan Akárkivel; Tudom, s talán mindezek miatt zárt a magányba a titok.

- Ez is elég lesz. Én most, amennyire tudok, segíteni fogok. Megpróbálok segíteni, gondolkodni és segíteni. Joe Saul hirtelen idegesen azt mondta:

- Kíváncsi vagyok, hol marad Mordeen. Ilyen sokáig tart elintézni azt az utalványt? Mrs Malloy már túlságosan öreg ahhoz, hogy gyermeket szüljön. Túl öreg hozzá. Negyvenöt éves.

- De ő megszülte - mondta Ed, és automatikusan egy láthatatlan-hallhatatlan jelre feltette a parókát,

megsimogatta a kopasz bőrt sűrű haján, s lehajtogatta a szélét a homlokára, hitetlenkedő szemöldöke fölé.

- Nos, amennyire tudok, megpróbálok segíteni, Joe Saul. Megpróbálok.

Feltette a műkezeket, s a hatalmas lábakon tánclépésben lépett ki a sátorból.

Joe Saul felemelte a bőrönd tetejét, közelebb húzta kis székét, és megbámulta magát a tükörben.

Még közelebb hajolt, s megvizsgálta az arcát. Ed hirtelen ismét benézett.

- Nem úgy értettem, nem úgy.
- Mit?
- Hallottam a fülemmel, hogyan hangzott az, amikor azt mondtam: De ő megszülte. Nem úgy értettem, Joe Saul.
- Én nem úgy hallottam - mondta Joe Saul nyugtalanul. És a zenekar odakint elefántok és fehér lovak, zsiráfok és vízilovak és bohócok masírozásához fújta a zenét. Ed elviharzott, s lehullott mögötte a vászon. Odakint üdvözölt valakit.
- Siess, Mordeen, már nagyon vár!

Ekkor felemelkedett a sátorlap, és belépett rajta Mordeen. Combjai fehéren és ezüstösen csillogtak, s a vállán hosszú, ezüst és kék pelerint viselt, mely súlyos redőkben ért le egészen a bokájáig. Mordeen szőke volt. Gyönyörű aranyhaja rövid, göndör loknikban hullámzott. Szeme kék sminkje gondosan volt elkészítve. Mosolygott. Arca kellemes emlékektől ragyogott.

Joe Saul odaperdült mellé. Arca sötét és komor volt.

- Láttad Victort, Mordeen?
- Nem. De az a gyermek, Joe Saul! Gügyög, most már igazán gügyög, és előre-hátra hintázik. Meg akart fogni egy napsugarat a kezével. Látnod kellett volna az arcát, amikor végre hozzáért. Csodálkozó és csalódott volt egyszerre.

Nevetett, s csak most vette észre a férfi testtartását. - Mi a baj, Joe Saul? Nem vagy jól?

- Jól vagyok - mondta, s felállt.
- Dühös vagy? Biztosan mérges vagy. Feketék a szemeid, de amikor dühös vagy, szinte vörösen izzanak. Rám vagy dühös, Joe Saul?

Gyorsan odament hozzá, s átölelte. Éhség és mohóság látszott testében és az arcán.

- Nem vagyok mérges - mondta. - Nem, nem vagyok az, és mégis.

Megsimogatta az arcát.

- Mérges az Időre, amikor távol vagy tőlem. Dühös az Időre. Minden egyes percre, amit nem velem töltesz el.
- Ez tetszik - mondta a lány. - Jó érzés, ha hiányolsz. Jöttem is vissza, amilyen hamar csak tudtam. Jó egy kicsit távol lenni. Olyankor tudom, mennyire és milyen erősen szeretlek.

Magához szorította.

- Megijedtem - mondta a férfi. - A gondolataim mindenféle játékokat űznek velem. Azt súgják, hogy te nem is létezel. Azt súgják, hogy elmentél. Hogy Mordeen nincsen. Kegyetlen, nagyon kegyetlen játék.

Mordeen mosolygott, s hangja álmos és bágyadt volt.

- A gyermekek játék közben a jót még jobbá varázsolják. Emlékszem, hogy egyszer a kezemben tartottam egy fehér tortát fekete bevonattal, s úgy tettem, mintha nem az enyém lett volna. Csak azért csináltam, hogy jobban essen majd megkóstolni. Nos, Joe Saul, most már sokkal jobb. A vörös eltűnt a szemedből. A legfeketébb szemeid vannak a világon! Akár a frissen széttört szén, olyan feketék. De dühös voltál, vagy nagyon nagy bajban vagy.

- Ha voltam is, most már nem vagyok - mondta. - Minden rossz elmúlik, ha hozzád érek. Szeretlek, Mordeen, szinte sóvárogva.
- Akkor nem vagy elégedett?
- Nem, sohasem vagyok az. Micsoda unalmas lenne! Mint a túl sok étel vagy a túl sok alvás. Nem, veled lakom jól, és rád vagyok kiéhezve. Ez a legjobb.

Egy kissé eltolta magától, hogy nyíltan a szemébe nézhessen.

- Elmondod nekem, hogy mi az, ami nyugtalanít, Joe Saul?
- Semmi - felelte.
- Victor?
- Egy kicsit.
- Talán - hallgatott el -, talán valami más?
- Nem, nem.
- Jó asszony vagyok én hozzád? Magához szorította.
- Ó. istenem. Istenem, Mordeen. Égő virág vagy a szívemben. Látod, úgy kapkodom a levegőt, mint egy kisfiú. El vagyok telve veled.

A sátorlap ismét szétnyílt, s belépett rajta Victor. Joe Saul lassan és büszkén elengedte Mordeent, majd feléje fordult.

Victos nagy és erős volt, sötét bőrű és fiatal. Ajkai teltek és arrogánsak, szemei beesettek. Fehér trikót viselt, aranymedállal egy aranyláncon a torka fölött. Bőre ragyogott a fiatalságtól. Jobb karját a hasára tette, s a csuklója be volt kötve gézzel. Megállt a bejáratnál. Mordeen csendesen mozdult, majd Joe Saul mögé állt.

Joe Saul pedig Victort bámulta először meghökkenve, majd egyre növekvő haraggal.

- Miért nem vagy még készen? - kérdezte, majd meglátta a kötést rajta. - Mi az?
- Kificamítottam a csuklómat - mondta. - Épp most jövök az orvostól.

Joe Saul egy hosszú percig nézte őt, majd csendesen megkérdezte:

- Hogyan történt?

Victor haragra számított. Nem volt felkészülve a nyugalomra, nem

volt felkészülve a csendre. Arra számított, hogy indulatokat kell majd csillapítania, s indulatot hordozott magában, hogy megvédhesse magát. A csendben elveszítette egyensúlyát, s nem tudott változtatni védekező taktikáján.

- Nem kell idegeskedni miatta - mondta emelt hangon. - Nem tehetek róla. Mondom, hogy baleset volt. Bárkivel bármikor megeshet.

Joe Saul lassan megfordult, és hallgatott. Ám Victor tovább tombolt.

- Csak játszottam. Játszottam néhány barátommal. Fociztunk. Ennyi az egész, csak játék volt. Az egyik fiú kirakta elém a lábát. Nem volt szándékos. Mondd csak, neked meg mi bajod van?

Nyugtalanul fészkelődött, mert Joe Saul felállt, s lassan elindult felé. Joe Saul hangja nem emelkedett és nem ereszkedett - monoton volt.

- Egy kisvárosban jártál iskolába - mondta. - Ohióban, igaz?

Nem várta meg a választ.

- Atléta voltál, félmérföldes távon futottál, rúdugró voltál, meg egy zsonglőrcsapatban szerepeltél. És mulatságos voltál, mint egy bohóc. Mindenki azt mondta, hogy neked a színpadon a helyed, s csak az idődet fecséreled abban a kisvárosban. Eljöttél a cirkusszal. A régi álom - minden kisfiú így akar elmenekülni.

Megállt, s megnyalta az ajkait. És Victor azt mondta:

- Az orvos szerint három nap. Csak egy meghúzódott ínről van szó. Miért kiabálsz velem?

Joe Saul halkan folytatta, mintha nem is hallotta volna.

- Nem mintha nem tudnád, de sohasem lehet tudni. Ha zenész lennél, akkor a hegedűddel ütnéd a teniszlabdát. Ha sebész lennél, akkor ceruzát hegyeznél a szikével.

Victor azt mondta:

- Ne kiabálj velem!

Joe Saul azt mondta csendesen:

- Szerinted ez annak tűnik, ugye? Erősebb, gyorsabb, fiatalabb, még magabiztosabb vagy, mint Will, de most már tudom, mi ez az egész. Akármit is csinálsz, abból baleset lesz - a fiatalság, erő és izom okozta baleset. Nincs meg benned a kellő tisztelet az eszközeid és a szakmád iránt. A szakmád. Ipart csináltál belőle.

Joe Saul hangjának éle megvetést tükrözött.

- És még csak meg sem tanultad a szakmádat. Nincs a véredben ez az egész.

Nyugtalanul elhallgatott, s elkapta róla a tekintetét.

Mordeen közelebb jött hozzá, s megremegett a nyugalma láttán. Mozdulata feltűnt Victornak - szinte fegyvert adott a kezébe. Megkönnyebbüléssel emelte maga elé, akár egy pajzsot az ostorcsapás ellen.

- Mi a baj, talán öregnek érzed magad?

Tekintete találkozott Mordeenével.

Joe Saul üres szemekkel nézett rá.

- Mi?

Victor csak mondta tovább.

- Mi a baj? Féltékeny vagy? Mi a baj, attól félsz, hogy nem tudsz lépést tartani egy fiatal lánnyal? Talán túl sok ő neked?

Joe Saul a földet bámulta. Sóhajtott, és halkan azt mondta:

- Megyek és bejelentem, hogy három napig nem tudunk fellépni.

Lassan mozdult. Egészen közel ment, s nyitott tenyérrel megütötte Victort. Majd megfordult, s lábujjhegyen könnyedén kisétált az öltözősátorból.

Mordeen gyorsan a nyitott bőröndhöz lépett, pelerinjét a kisszékre ejtette, leült, s bekrémezte az arcát. Victor azonban döbbenten állt. Képtelen volt leküzdeni a bántalmazás okozta sokkot. Tekintete lángolt a gyűlölettől, de látszott rajta, hogy képtelen lenne erőszakot alkalmazni. Esetlenül ment közelebb Mordeenhez.

- Nem üthetek meg egy idős embert, aki a kora szerint akár az apám is lehetne - mondta.

Mordeen alaposan bedörzsölte a krémet az arcába, s

megtörülközött egy kis törülközővel. Nem nézett rá.

- Láttad, hogy nem emeltem kezet rá? - kérdezte Victor. - Tudta, hogy biztonságban van. Tudta, hogy nem ütnék vissza. Egy ilyen öreg emberre nem emelek kezet.
- Nem hallja, amit mondasz - mondta Mordeen.
- Letörölte a szemfestéket a szemeiről.
- Nem érdekel, még ha hallja is. Te hallottad. Ugyanezt elmondom a szemébe is.
- Láttam, hogy ő mit tett veled - mondta Mordeen.
- Puszta kézzel össze tudnám törni a csontjait - mondta Victor, s kezével mutatta is, hogyan tenné. - Eldobhatnám, mint egy zsákot. Összelapíthatnám, de nem teszem. Ez nem lenne sportszerű.

Mordeen feléje fordult. A sárga, kék és vörös csíkos törülköző a kezében volt.

- Valóban nagyon tartasz tőle - mondta lány halkan.

Victor feléje mozdult, s az izmai megfeszültek a vállaiban.

- Hogy érted azt, hogy tartok tőle? Mondom, hogy összetörhetném.

Mordeen hosszasan nézte.

- Miért nem teszed meg? - kérdezte.
- Mert...

Küszködött a kérdéssel, mert valójában nem tudta. Majd megfogalmazta a választ. Hangja ellágyult.

- Mert... megmondom, miért. Mert tisztellek téged.

Átgondolta a megoldást.

- Mert nem akarok bajt, sem pedig verekedést, amikor van egy lány, akit szeretek.

Mordeen csodálkozva nézett fel rá.

- Szerelmes vagy?

Szája tátva maradt, miután kimondta.

Victor közelebb jött hozzá. Kinyújtotta a kezét, hogy megérintse a vállát, de amikor Mordeen a kezére nézett, elrántotta.

- Nem mondtam el neked - mondta. - Megpróbáltam magamban tartani. Sportszerű szeretnék lenni. Nem az a fajta fickó vagyok, aki bántaná a társát. De megütött. Arcon vágott.

Mordeen halkan mondta:

- De előtte te övön alul ütötted meg őt. Ennyire vagy sportszerű.

Victor elkezdte:

- Én nem emeltem kezet rá - mondta. - Értem, hogy mire gondolsz. Ez elég volt neki, ugye?

Ajkai kiduzzadtak a gyűlölettől. Megmérgezte az inzultus.

- Nem is kell megütnöm őt. Csak állok majd, és szavakkal bántom. Öreg már, és ebből nem lehet kigyógyulni.

Mordeen felmosolygott rá.

- Mellesleg persze tisztelsz és szeretsz engem - mondta keserű gúnnyal.

Victor megrázta a fejét, akár egy sérült bokszoló, akinek behúztak egyet. És hirtelen visszakozott a legbiztosabb védekezésbe.

- Bolond vagyok - mondta Victor. - Joe Saulnak igaza van. De talán én is tanulok valamit. Talán felnövök egy szép napon.

Arca fiatal és lelkes volt.

- Senkit sem csodálok ezen a világon annyira, mint Joe Sault. Épp ezért fájt annyira, amikor megütött. Úgy, ahogyan egy kutyát szoktak. Azért vágtam vissza, mert megbántott. Ezért tettem. - Kezdjük újra, Morrieen. Majd elnézést kérek Joe Saultól. Meg fogja érteni, hogy miért tettem, ha elmondom neki, mennyire megbántott. Ahogy kikerültem az iskolából, híres emberek közé kerültem, s próbáltam olyan lenni, mint ők, noha nem tudok eleget. Kifejezetten megtisztelő érzés,

hogy Joe Saul tanít engem. Tudom, hogy így van. Sajnálom, hogy elveszítettem a fejem, Mordeen.

A lány figyelte, hitte is, nem is, majd úgy döntött, elhiszi, mert úgy látta, nincs mit vesztenie.

- Értem már - mondta. - Hasonló dolgok megestek már velem is. Tudod, Victor, mi egy külön világot alkotunk a világban. A mi életünkről a legtöbben nem is tudnak. Sokan orrolnak ránk, vagy irigyelnék minket. És ezért büszkék vagyunk, s talán egy kissé tartunk is az emberektől. Talán túlságosan is védjük magunkat.

- Értem, mire godolsz - mondta, bár egyáltalán nem volt igaz.

- Ha az ember egy gyermekkel vitatkozik - mondta a lány gyengéden -, s jól érvel, a gyermek azt mondja, igen, igen. Te érted őt, de ő nem hallgat rád, úgyhogy a gyermek kerül ki győztesen.

- Értelek. - mondta a férfi halkan. Szinte dorombolt a hangja. A nő aggódva nézett fel rá.

- Értem, mit mondasz - ismételte a férfi, s a dorombolás megszűnt.

Gyorsan folytatta:

- Sohasem gondolok arra, hogy itt nőttél fel.

- Pedig így volt.

Mordeen hangja gyengéd volt.

- Az egész életem. Egy lakókocsiban születtem, s a porondon neveltek fel.

Victor mindent félreértett, félrehallott és félreértelmezett. Gyengédséget látott a nőben a hangja lágysága miatt, pedig Mordeen csak emlékezett. A gyermekkor énközpontú káosza volt jellemző rá. Minden tekintet és gondolat, szeretet és gyűlölet rá irányult. A gyengédség az iránta érzett gyengédség volt, a gyengeség az ő erejéhez viszonyított gyengeség volt. Előre hallotta a válaszokat, s nem figyelt oda. Színes volt és ragyogó - rajta kívül azonban minden

más halovány.

- Ismerted Joe Saul első feleségét? - kérdezte.
- Ó, igen.
- És szerette őt Joe Saul?
- Igen, nagyon is.

A férfi elhallgatott, s szempillái eltakarták szép szemét. Fél térdre zuhant, úgyhogy a szeme majdnem egy magasságba került a lányéval. Egy darabig vizsgálgatta az arcát, vagy legalábbis úgy tűnt, hogy azt teszi: a szemöldököket, a szemeket, az orrot, a felső ajkat, a telt alsó ajkat, mely szenvedélyes és az idegektől feszes volt. A férfi halkan beszélt, de hangjában behízelgés volt.

- Miért mentél hozzá?

Mordeen döbbenten emelte fel a fejét.

- Miért?
- Igen, miért? Egy ötvenéves férfi, vagy közel annyi idős, egy férfi, aki már szinte a végén van, miközben te épp csak most kezded az életet. Miért mentél hozzá?

Mordeen kedvesen mosolygott rá, szinte szeretettel, mint amikor egy kisfiú megkérdezi: Mi az az isten?

- Azért mentem hozzá, mert szerettem őt.
- Ez három évvel ezelőtt volt. Most is szereted?

Ajkai szétnyíltak, mintha egy nyári ablakon át beszűrődő halk zenét hallgatna.

- Most még jobban szeretem - mondta. - Sokkal jobban.

Elővette torz okoskodását.

- Joe Saul olyan lehet neked, mint az apád - mondta gonoszkodva.
- Ó, nem.

A férfi felnevetett.

- Többet tudok a nőkről, mint azt hinnéd rólam - mondta. - De nem igaz-e, nem kell válaszolnod, és semmit sem kell mondanod, nem igaz-e, hogy néha áhítozol egy fiatal férfi karjai után, egy fiatal férfi sima bőre után? - emelkedni kezdett a hangja. - Az erő, a test kéje, a fiatal férfi összeroppantó

szenvedélye után?

- Nem - mondta a lány halkan. - Ez nem igaz. Nem igaz.
- Nem hiszem el - mondta. - Ennél is többet tudok.

A nő kedvessége még kitartott, mint valami meleg takaró, mely az egész életét beburkolja.

- Azt hiszem, valójában nem hiszel nekem - mondta. - Talán ez lesz a csapás számodra. Talán majd rideg zavarodottságodban elgondolkodsz azon, hogy mit mulasztottál, s talán csak halványan érzed majd, hogy valami hiányzik.
- Nem vagyok gyerek - kiáltotta a férfi. - Éltem már. Ismerem a nőket.
- Boldog nőket?
- Akkor boldogok voltak.
- Mennyi ideig?

Dicsekedni kezdett.

- Nem voltak boldogok, csak amikor ismét az enyémek lettek. Mindig újra meg újra akartak engem.
- Persze. És majd elgondolkodnak azon is, hogy mit is mulasztottak. Nem árulok el titkot vele, Joe Saul tudja, hogy volt másik életem is. Ismertem az idő trükkjeit, technikáit, a játékokat, a perverz játékokat, melyek során az idegesség hisztérikus nevetéssé vált.

Victor szája nedves lett ekkorra, s a száján vette a levegőt. Nyelvét kidugta az ajkára.

- Mondtam már, hogy nem hiszek neked.

Azt felelte:

- Joe Saul csak egy trükköt ismer, egyetlenegyet. Erről te nem is hallottál. Talán nem is fogsz. Enélkül pedig egy szép napon némán fogsz sikoltani a veszteségeid miatt. Enélkül

nincsenek jó módszerek vagy technikák. Tudod, gondolkodtam azon, hogy hogy is van ez: egyik tettünk lehet undok és hitvány, és bágyasztó, mint valami erős gyógyszer, és ugyanakkor gyönyörű és tele energiával, akár a tej.

Victor felállt, s nyugtalan kegyetlenséggel beszélt.

- Mi az a trükk, amitől egy fiatal lány beleszerethet az öreg Joe Saulba? Gondolod, hogy van valami, amit ő tud, de én nem?
- Igen.
- No és mi legyen az?
- Szeretet - mondta a lány halkan. - Te ezt sohasem tanultad meg. Sokan sohasem tanulják meg.

Victor nyugtalan volt, s érezte a kudarcot. Azt mondta hangosan:

- Úgy érted, nem vagyok olyan jó ember, mint az öreg Joe Saul? Hadd próbáljam meg, s istenemre esküszöm, hogy sohasem fogsz visszavágyódni hozzá. Mi mind egyformák vagyunk, férfiak és nők.
- Mind egyformák - mondta. - Persze, mind egyformák. És mindenki, aki csak lejátszik egy dallamot, az remek zenét csinál, s ha egy sor rímel egy másikkal, az nagyszerű költészet, s a vászonra rakott minden egyes folt remek festmény.
- Mire akarsz kilyukadni? - kérdezte nyugtalanul.

Mordeen azt mondta erre:

- Sokszor elgondolkodtam már azon, hogy vajon miért tűnik édesebbnek ez a szerelem, mint bármely másik korábban, s miért tűnik jobbnak, mint bármely szerelem, amit az emberek valaha is megismerhettek. És akkor egy szép napon megtaláltam a választ.

Van egy pár remek dolog a világon. A munkában, a művészetben, az érzelmekben a nagyszerű nagyon ritka. És vannak nagyszerű és szép dolgok. Most te is mondhatod, hogy igen, igen, Victor, akár egy gyermek, aki a Bölcsességre felel. Ezt kell tenned szerintem.

Victor azt mondta:

- Ha ez annyira jó, akkor ő miért nem érzi jobban magát? És miért olyan türelmetlen, és miért olyan szürke, beteges az arca? Mondd meg nekem, miért, ha ez tényleg olyan jó.

Mordeen megdermedt erre. Szája keskenyre szűkült, s a szemei fátyolosak lellek.

- Ehhez igazi tehetséged van - mondta. - Ösztönösen tudod, hová kell szorítani a kést, s hol kell mélyre nyomni. Értem, mire gondolsz, de te nem érted ezt az egészet. Vaktában tapogatózol, s találtál valamit, ami olyan értékes, akár egy ajtókilincs a sötétben.

Felállt, s közelebb lépett hozzá. Arca hideg volt, hangja jeges.

- El akarom mondani neked ezt - mondta. - Talán magamnak is mondom. Megteszek bármit, bármit, csak hogy ő elégedett legyen. Ezt ne felejtsd el, Victor.

Victor már nem figyelt oda, csak mérges volt, mert olyan világgal találta szembe magát, melybe nem tud átlépni, úgyhogy kételkednie kellett a létezésében is. Visszazuhant az általa ismert világba.

Azt mondta:

- Nagyon sokra tartod magad. Mitől lennél ennyire különleges?
- Joe Saultól vagyok az - mondta a nő gyorsan.
- Olyan vagy, mint a többi nő. Nem több, nem kevesebb. Minden másban azonos vagy velük. Szükséged van arra, amire más lányoknak is, egy kis késztetésre, hogy azt mondhasd, nem a te hibád volt. Talán egy kézre van szükséged, talán... - Azzal karjaiba szorította a lányt, s megfogta a könyökét. - Talán rám van szükséged.

Áthajolt fölé, hogy megcsókolja, s a lány teste ellazulva megpihent, úgyhogy miközben tartotta, nem tudta elérni száját a szájával. Feje távol volt tőle, s teste szinte élettelenül lógott a karjai között.

Victor nem értette. Ösztönösen is szorosabban ölelte, a lány ellenállására számítva. Morrieen becsukta a szemeit, s nyugodt volt. Odakint a sátorlap előtt három rövid fütty hallatszott kopogtatás helyett. De sem Victor, sem Mordeen nem hallotta meg. A fütty azután megismétlődött, majd Ed lépett be a résen. Már lesminkelte magát, de még mindig a pettyes bohócruhában volt. Victor hátát bámulva megállt, majd lassan elindult feléjük.

Victor nyugtalankodott.

- Mordeen - mondta. - Mordeen, jól vagy? - Elengedte a karját, s miközben így tett, a nő gyorsan ellépett tőle. Arca gyűlöletet és megvetést tükrözött. Majd meglátta Edet, s hosszasan nézte őt.

Victor hátranézett, s kezét védekezően felemelte. Ed közelebb lépett.

- Menj el! - mondta halkan. - Menj el most. Sohasem fogom elmondani. Azt hiszem, Joe Saul megölne érte.

Victor azt mondta:

- Én nem...
- Menj el. Nem lenne jó, ha Joe Saul megölne téged. Még ha nem kapnák el, akkor is magával cipelné a keserűséget egész életében. Te nem érsz olyan sokat sem nekem, sem őneki. Mondd meg neki, hogy itt kell hagynod a produkciót. Mondd azt, hogy meghalt a mamád, vagy valami mást. De menj el!
- Én... te nem tudhatod...

Ed vállat vont, s közelebb húzódott hozzá.

- Talán nekem magamnak kell továbbcipelnem a keserűséget. Kérlek, kérlek, menj el!

Victor azt mondta erre:

- Senki sem vehet rá engem arra, hogy távozzak.

Bekötözött csuklójára nézett.

- Vigyázz magadra.
- Rendben. De most már menj, menj. Victor habozott.
- Ne gondold, hogy félek - mondta, de odament a sátorlaphoz, s eltűnt a nyíláson át.

Mordeen és Ed figyelték, amint távozott. Egymásra néztek, és úgy tűnt, mintha zavaros vízbe bámulnának. Nagyon mereszteniük kellett a szemüket ahhoz, hogy valamit lássanak is. A lassúság falként választotta el őket egymástól.

Mordeen azt kérdezte álmodozó hangon:

- Te mindent láttál, Ed?
- Igen, láttam.
- Mit gondolsz?
- Azt hiszem, amit láttam.
- Gondolod, hogy Joe Saul is így lenne ezzel?
- Azt hiszem, igen. Ezt kellene tennie. Ha nem így lenne, akkor is megpróbálnám rábeszélni.

Mordeen mélyet sóhajtott. Azt mondta:

- Victor semmit sem tud, s keveset érez. Az ösztöne diktálja, hogy rátapintson a fájó pontokra. Biztos vagyok benne, hogy semmit sem tud. De azért úgy érez és próbálkozik, akár egy vak pióca. Megtalálja a vért.

Ed hosszú percekig csak bámult.

- Joe Saul bejelentette, hogy nem megy tovább a számuk. Azután elment egy bárba. Be fog rúgni, Mordeen.

Mordeen fáradtan ült le, s beszélni kezdett.

- Akarsz beszélni velem? - kérdezte Ed.
- Igen, igen, akarok. Most olyan, mint amikor egy felhő leereszkedik. Beszélni akarok. Be fog rúgni. Ez is része a felhőnek?
- Tudod, mi ez a felhő?
- Igen.

Ed gyorsan megkérdezte.

- Ugye, felelsz nekem erre a kérdésre? Lehet neked gyermeked?

Mordeen félrekapta a tekintetét.

- Igen, lehet.
- Honnan tudod?
- Ahonnan ezt tudni lehet. Tudom.

- Mikor történt?
- Öt évvel ezelőtt.
- Joe Saul is tud róla?
- Nem, nem tudja. Még előtte történt. Mindez még Joe Saul előtt történt.

Ed azt mondta:

- Nem értem. Amennyire tudom, ő sohasem volt beteg. Szinte másból sem áll az az ember, csak puszta erőből.

Halkan ezt mondta a lány erre:

- Egyszer nagyon beteg volt. Elmondta nekem. Az volt az egyetlen alkalom, és mindez akkor történt még, amikor kisfiú volt. A növekedéssel együtt járó fájdalom, ezt mondták rá. A csontjai és az ízületei fájtak. Láz égette. Kerek egy évig tartott ez a keserves fájdalom.

Ed szemöldöke felszaladt.

- És te tudtad...
- Igen, reumatikus láz volt.
- És lehet, hogy ez az oka mindennek?
- Igen - felelte a lány. - Lehet. Nem feltétlenül, de lehet - mondta szenvedélyesen. - Nem mondhatjuk ezt el neki? Nyilvánosságra lehet ezt hozni? Gyermekre van szükségünk. Örökbe fogadhatunk egyet, s az is a mienk lesz. Talán ha ez bizonyosság lenne, és ő megértené, akkor a felhő is szertefoszlana. Talán...
- Nem hiszem, hogy ezt elmondhatod neki - mondta Ed. - Nem hiszem, hogy jót tenne. Tudod, mi fog történni a férfival, aki megtudja, hogy magtalan?
- Tudom, hogy szerencsétlen és kiéhezett. Valósággal sóvárog egy gyermek után. Tudom, hogy mindig

is ez volt a helyzet, de most egészen rémes.

- Jó szerető?
- Csodálatos. Gyengéd és erős és csodálatos.

Ed halkan azt mondta:

- Amikor a férfi és a nő teste a szerelemben találkoznak, az ígéret. A lehetőség néha olyan mélyen van eltemetve a sejtjeikben, hogy a gondolataikban ezt fel sem tudják fogni. Ott van az ígéret, hogy gyermek lehet ebből a földrengésből és villámlásból. Mindkét test ígér valamit a másiknak. De ha valamelyikük kétségkívül tudja, hogy az ígéretet nem lehet betartani, hiányzik belőle a teljesség. A szeretkezés egy aktus, tettetés, hazugság, és mélyen értelmetlen. Értelmetlen, dolog.
- Tudom - mondta.
- Hogy a nőknél ez hogy s mint van, azt én nem tudom - folytatta Ed. - De a férfival az a helyzet... Talán azért érzi magát szabadnak, mert nincs veszélyben. S talán a nő is szabadnak érezheti magát a kéjben, hiszen nem kell tartania a következményektől, ám a sejtjeiben mélyen megveti a magtalan férfit. És az ilyen férfi szakadatlanul keres. Keresi a megvetést, amiről tudja, hogy ott kell lennie. És akkor már mindegy. Nem számít, hogy mennyire tetteti, s tiltakozik. Hiába is próbálja eltitkolni magtalan szerelmének szomorúságát, pontosan tudja és érzi is azt. S mivel nem vagyunk hajlandóak értelmetlen dolgokat tenni, a férfi teste lassan megtagadja az értelmetlen aktus

végrehajtását. A nő - persze csak nagyon lassan - érzi, hogy nincs szüksége rá, s az érzékei elfordítják tőle, azaz a sötét kettős csalódástól.

Mordeen lenézett a kezeire, s azt mondta:

- Nem hiszem, hogy ez velem is így lenne. Azt hiszem, megtenném bármit. Bármit megtenném, amire a szívem, a gondolataim vagy a testem képes, csak hogy megfoganjak, hogy elégedettnek láthassam Joe Sault.

Ed azt felelte:

- Ez azért van, mert ő nem tud róla. Ha megtudja, ha minden kétséget kizáróan megtudja, hogy a magja életképtelen, még azt sem fogja megengedni neked, hogy megpróbáld. Leszáll rá önmegvetésének ködje, s már nem fogsz rátalálni a szürke szerencsétlenségben.
- Nos, és akkor mit kellene tennem? - kérdezte.
- Nem tudom - mondta. - Más lenne a helyzet, ha az esze és az energiái a matematika körül járnának. Zenét is írhatna, újat és elevent. Akkor talán túlélheti. De ezek a dolgok nincsenek meg benne s a legtöbb férfiban sem. Tornázik a levegőben, magasra repül, s időzíti a lengést, hogy elkapja a társát, a pördülő testet. Ez éppoly régi és ösztönös számára, mint a rágás, amikor húst vesz a szájába.
- Mit tegyek?
- Ne mondd el neki.
- De tegyük fel, hogy ez mégsem igaz. Tegyük fel, hogy valami véletlen folytán ismét életképes lesz. Tegyük fel, hogy én vagyok a

hibás. Hogy valamelyik szervem nem működik jól, hogy egy savat rosszul dolgozok fel, hogy egy mérgezett gondolat fekszik bennem, rejtve, de mindent megmérgezően.

- Te magad sem hiszed ezt el - mondta Ed. - Ismerlek téged. Te túl vagy minden tesztelésen. Tudod jól.

Mordeen a homlokára tette a kezét.

- Tudod, mennyire szeretem ezt a férfit, Ed?
- Azt hiszem, igen. Remélem, igen.
- Tudod, hogy megvédeném a fájdalomtól, ha kitépne és megégetne engem ez az egész?
- Ez kettős égés lenne.
- Tudod, hogy képes vagyok hazudni vagy csalni vagy akár erőszakot tenni, hogy képes vagyok bármi jóra és rosszra, amit ember lehel, csak azért, hogy ő elégedett legyen és örüljön?
- Azt hiszem, igen. És vajon mekkora esélye van annak, hogy sikerülhet?

Figyelmesen nézte.

- Tudod, mire gondolok, ugye?
- Azt hiszem, igen.
- Ha nagyon óvatos lennék, ha mindent megtennék, gondolod, hogy lenne rá esély?
- Nem tudok tanácsot adni neked, nem tudom.
- De enélkül mekkora esélye van?
- Nem tudom. Nem adok tanácsot neked. Lehet, hogy tévedek.
- De ha csak két esély van, és mindkettő téves, s azon kívül csak a hosszú várakozás marad, s az is értelmetlen, nem gondolod, hogy a legkevésbé rosszal kell választanom a három közül?

Ed összeütögette kezeit.

- Nem tudom. Mondom, hogy nem tudok tanácsot adni neked. Nem fogom felajánlani, hogy felelősséget vállalok. Nem fogok boldogságot színlelni. Bármit, bármi mást kérhetsz. Bárcsak ne tudnám, bárcsak ne gyanítanám, hogy mit gondolsz és mit tervezel.

Mordeen egyenesen ült.

- Tudom, hogy a barátja vagy - mondta. - Szerintem túl nagy terhet raktam a barátságra. Ez nem kötél, nem visel el ekkora feszültséget. Nekem magamnak kellett volna vállalnom, Ed. De én magányos és bizonytalan voltam. Azt gondoltam, szükségem van külső segítségre. Sajnálom.

- Akkor...

- Pszt - mondta halkan. - Mindent bezárok ebbe az én sötét énembe. Ha tévedek bármivel kapcsolatban is, az az én tévedésem lesz. Neked nem kell gondolnod rá, s nem kell megérintened azt.

Lehajtotta a fejét. Mordeen azt mondta:

- Nem szeretné, ha látnám őt részegen.

Főleg akkor nem, ha nem boldogságában iszik. Találd meg, Ed, s maradj vele. És amikor elfáradt, és nem lesz képes ébren maradni, vidd a hálókocsiba, és takard be jól. Ügyelj arra is, hogy levegye a ruháit. A hálóruháját a fekete táskában találod az alsó ágy alatt. Húzd fel az óráját, s gondoskodj róla, hogy be legyen takarva a mellkasa, amikor alszik.

- És te? - kérdezte.

- Ó, igen. Mondd azt neki, hogy egy kicsit fájt a fejem, és elmentem sétálni egyet. Mondd meg neki, hogy hamarosan megyek hozzá.

- Félek - mondta.

- Én is féltem. Jobban féltem, mint bármikor korábban ebben a kis rettegő életben. De most már nem. Talán a te gyengédségedre volt

szükségem ahhoz, hogy megerősödjek. Menj, keresd meg Joe Sault, és vigasztald meg! Siess! Lehet, hogy szüksége van valamire. Siess, Ed! Gyorsan öltözz át, és találd meg! Fektesd le az éjszakai műsor előtt. Tedd meg ezt értünk!

Megfogta a férfi karját, a sátorlap nyílásához vezette, és tartotta neki. Ed bizonytalanul lépett ki.

Mordeen gyorsan visszament, áthajolt a tükör fölé a bőrönd tetején, s megfésülte rövid haját. Épp a rúzst tette fel, amikor kinyílt a sátorlap, s belépett rajta Victor. Élénk színű inget, sportkabátot és festett nyakkendőt viselt. Cipője barna és fehér volt. A nyakkendőjén aranylánc függött, rajta pedig egy parányi arany focilabda himbálózott. Mordeen látta a tükörből. Félig feléje fordult, s gyorsan azt kérdezte:

- Miért jöttél vissza? Azt felelte szomorúan:

- Azt hitted, hogy elijeszthetsz engem? Nem, én szeretném tisztán látni a dolgokat. Követtem Joe Sault a városba, és azután visszajöttem. Vártam. Vannak dolgok, amiket tisztáznunk kellene veled.

Mordeen nagy erőfeszítést tett.

- Sajnálom és szégyellem magam, Victor. Épp utánad akartam indulni, hogy megmondhassam, sajnálom.

- Mitől változtál meg? Veszekedtél az öreggel? Le fog részegedni, tudod? Akár egy disznó. Ott álltam mellette a bárban, s vörös szemekkel nézett rám, és meg sem ismert. Az a boldog ember, a régi jó szerető a maga kis trükkjeivel.

- Sajnálom, Victor, nagyon sajnálom.

- Mitől változtál meg? - kérdezte. - Hirtelen rájöttél, hogy talán nekem van igazam, s az, amit szerelemnek hittél, talán csak silány utánzat?

- Nem, nem egészen így van - felelte a lány.

- Azért jöttem, hogy egyszer s

mindenkorra megmondjam neked, mit gondolok arról a szarról, amit itt lapátolgatsz. Azt akarom, hogy tudd, én nem kérek belőle. Te nagyon kemény voltál, nagyon magabiztos. Tudod, ott ülsz a trágyadomb tetején, és lenézed a többi csirkét. Te tökéletes vagy, én pedig mocskos. Nos, én megmondom neked. Csak őszinte vagyok. Nem ragad magával a te bűzlő felhőd.

Elhallgatott, majd folytatta:

- És szerintem téged sem.

Azt mondta erre:

- Meg akartalak keresni, hogy azt mondhassam, sajnálom.
- Miért kellene sajnálnod? Mit akarsz tőlem?
- Miután elmentél, tudtam, hogy megbántottalak - mondta. - Mondtam neked, hogy mennyire furcsák vagyunk mi, akik ebben a szakmában dolgozunk. Mindenkit elutasítunk, aki nem ebbe született bele, s nem olyan szülőktől és dédszülőktől származik, akik közülünk valók.
- Na, gondolod, hogy ettől azután tényleg úgy érzem, mint akit szívesen fogadnak? - mondta a férfi, s tekintete nyíltan ellenséges volt.
- Én ezt gondoltam róla - mondta. - Te a mi szakmánkbéli vagy. Ha itt maradsz, akkor a gyermekeid is ide fognak születni. Nekünk, azaz nekem nem lett volna szabad elvágnom az utat, mint ahogy tettem. A számaink családi események, Victor. Nekünk, azaz nekem tennem kellett volna azért, hogy jobban közénk tartozónak érezhesd magad.

- Most már túl késő. Az öreg arcul ütött. Hallottad, mit mondott nekem az az átkozott bohóc? Azt gondolja, hogy megfutamodok?
- Ő nem értette - mondta Mordeen. - Talán annyira zárt közösséget alkotunk, hogy egyikünk sem érti. Azt szeretném, ha te úgy éreznéd, szívesen látunk.
- És ezt hogy fogod elérni? - kérdezte.
- Nem tudom - mondta. - Ha annyira mélyen megbántottunk, nem tudom. Kigondoltam ugyan egy módját, de nem tudom.

Nézte a lányt, s titkos győzelem kezdett beléje költözni. Azt mondta:

- Nos, tudok egy módot, amivel elkezdhetnéd.

Mordeen nagyra nyílt szemekkel nézte.

- Szeretnék a barátod lenni, Victor. Én ezt komolyan gondolom. Talán a többiek is. Talán én tudok segíteni abban, hogy úgy érezd, szívesen látunk.

Közelebb jött hozzá.

- Azt hiszem, engem nem érdekelnek annyira a többiek.
- De igen, igen. Szerintem igen, Victor. Kigondoltam valamit. Amikor még kislány voltam, volt egy időszak, amikor fájó magány tört rám. Gondolom, mindenkinek van ilyen időszaka. Úgy éreztem, senkinek sem kellek, hideg vagyok, és csak visszautasításban van részem. Fogtam minden pénzemet, és ajándékokat vettem rajta. Becsomagoltam mindet, és magamnak ajándékoztam őket. Azt hittem, hogy ha a többi gyerek látja, milyen ajándékokat kaptam, akkor elhiszik, hogy népszerű vagyok, s barátkozni akarnak majd velem. De nem jött be. És akkor,

Victor, egy nálam idősebb lány bajba jutott. Ellopott egy gyűrűt. Hozzám fordult segítségért, és én segítettem neki. És idehallgass, Victor, melegséget éreztem. Azt, hogy szükség van rám. Jól éreztem magam, amikor adhattam valamit, amire neki szüksége volt, s már nem voltam magányos többé. Azt mondta:

- Nagyon érdekes. Mindig történeteket mesélsz. Ez miről szól? Mit szeretnél, mi legyen a célom vele? A történeteid súlyosak, Morrieen.

De a hangjából már hiányzott a szomorúság. És egy kicsit el is mosolyodott, noha nem volt igazán jókedve. - Mondd csak, miről szól a te történeted?

- Nos - kezdte a lány tétován. - Arról, hogy szeretném, ha szívesen látott barátként éreznéd magad. És azt hittem, hogy ha te segítesz nekem, amikor szükségem van segítségre, az nagyon jót tehet mindkettőnknek.

- Most ugyan ki gondolná, hogy segítségre van szükséged? - kérdezte. - Azt hittem, én vagyok az, akinek szüksége van segítségre. Te mondtad.

- Victor, láttad magad is, hogy bajban vagyunk. Talán ha én el tudnám magyarázni úgy, hogy te is megértsd, akkor hajlandó lennél segíteni nekem.

A szeme tetszett a férfinak. Victor már megértette, s szinte győzelemként élte meg az érzést. Kinyújtotta a karját, hogy megérintse a vállát, s visszahúzta, amikor a lány válla szinte észrevétlenül odébb mozdult tőle. Hirtelen felnevetett, s határozott mozdulattal megfogta a lány vállát.

- Nos, bármit meglennék érted, kedves - mondta.

És azután hozzátette:

- Sajnálom, hogy olyan durva voltam

ezelőtt veled. Ennél sokkal jobb vagyok. Azt hiszem, tartottam tőled. Most már túl vagyok rajta.

A lányra nézett.

- Talán megváltoztál. De azt mondják, a nők és a lovak tudják s megérzik, ha a férfi nem biztos magában. Meg tudják állapítani, hiába is blöfföl.

Mordeen tekintetét elfátyolozta a fájdalom, s visszahúzódott magába.

- Azt hittem, talán megérted - mondta halkan.

- Igen - kiáltotta. - Krisztusom, milyen bolond is tud lenni egy férfi! Hallom a jeleket, látom a fényeket, de néma vagyok. Tudom, hogy a nő nem teheti meg az első lépést. Milyen ostoba is tudok lenni! Átgondoltad az egészet, én meg vonakodom, akár egy vidéki fiú. Ismét felnevetett.

- Menjünk már innen. Az öreg leitta magát. Menjünk el valamilyen műsorra. Bemegyünk a városba, és megvacsorázunk. Mondd csak, mi lenne, ha bérelnék egy kocsit, és elmennénk autókázni egyet?

A lány arca megfeszült erre. Elfordult tőle a bőrönd felé. Felemelte a rúzst, s telt ajkakat rajzolt magának. A torkában feszültség volt, de már döntött. Arca kisimult, s testtartása észrevétlenül lágy és kihívó volt.

- Mi legyen? - kérdezte a férfi türelmetlenül.

Amikor ismét feléje fordult, már megváltozott.

- Mivel mi legyen? - kérdezte.

- Mi lenne, ha elmennénk vacsorázni meg kocsikázni?

Felnézett rá, s alaposan megnézte az arcát.

- Az nagyon szép lenne - mondta. A hanglejtése megváltozott. - Nem sűrűn mozdulok ki innen.

Tovább bámulta a férfit.

- Mit látsz? - kérdezte az vidáman.

- Mit látok? Ó, csak feltűnt, hogy mennyire feketék a szemeid.
- Nem tetszenek talán?
- De igen. Arra gondoltam, hogy vannak családok, ahol kék szeműek a gyerekek, és vannak, ahol feketék.
- A mi családunkban egyik ágon sem voltak világos szeműek, amennyire én tudom.
- Ez furcsa - mondta. - A családok olyan furcsák néha. Tudtam egy családról, akiknek rohamaik voltak. Tudod, minden második generációban született egy őrült.
- Érdekes embereket ismersz. Azt hiszem, szerencsések vagyunk. Az öregség az egyetlen dolog, ami a halálunkat okozhatja. A nagyszüleim - mind a négyen - még élnek, és a dédapáin apai ágon száznégy éves volt, amikor meghalt. Na, most már. elég. Mit keresünk itt? Menjünk innen.
- Igen - mondta. - Az nagyon jó lesz. Felállt, s vállára húzta a hosszú köpenyt. - Megyek a hálókocsihoz, és felöltözöm - mondta. - Szeretnék jól kinézni. De jobb lesz, ha nem látnak minket együtt. Hol találkozzunk?

A férfi egy darabig tanulmányozta.

- Van egy kínai étterem a 12. utcában, a bank felőli sarkon. Ott leszek az első bokszban. Elhúzom a függönyt.

Lenézett, s mosolygott a lányra. Fogai megvillantak.

- Vigyázni fogok rád, szívem. Csak bízz bennem.

A lány felállt, s elindult a sátor nyílása felé.

- Ne gyere ki velem. Egy óra múlva találkozunk.

Megállt, s szinte elhagyta az ereje. Victor ott állt mellette, s érezte a változást. Átölelte a lány derekát.

- Fogadjunk, hogy tudom, mire gondolsz - mondta. - Ne nyugtalankodj! Nem mi találtuk ezt ki. Nap mint nap megesik. Senkinek sem róhatjuk fel hibaként. Ne érezd magad rosszul tőle. Akárkivel megeshet. Nem vagyunk olyan különlegesek. Bárkivel megeshet.

- Ne gyere ki velem - mondta.

Kiment, s otthagyta a férfit. Azonban szinte azonnal vissza is jött.

- Jön. Láttam jönni. Gyorsan menj innen! Gyorsan!

A sátor másik felébe ment. Felemelte a vásznat alul a földről, s kilépett alatta.

Mordeen nehezen vette a levegőt. Széthúzta a sátorlapot, s kinézett. Úgy tűnt, elindul, majd visszahúzódott. Ám a következő pillanatban mégis kilépett.

A fény most aranyló volt és puha. A délután végigsuhant a sátoron. Odakintről a cirkuszi zenekar a bevonulási indulót kezdte játszani, s a zene mélyén ott dübörögtek az elefánt léptei s a lovak patái. Egy oroszlán éhesen ordított, s hirtelen egy egész családnyi malac kezdett el visítani.

Majd szétnyílt a sátorlap, s benézett rajta Joe Saul.

Tekintete üres, szája nedves volt és laza. Nyakkendője begombolatlan inggallérja alá volt begyűrve.

- Mordeen - mondta. - Mordeen, részeg vagyok. Sajnálom, de berúgtam.

A nyitott bőröndre bámult. A kisszékhez támolygott, s leült rá. Kezei szeretettel simogatták a bőröndöt. Felemelte a rúzst, megszagolta, s elmosolyodott. Nehézkesen helyre rakta a bőröndöt, s megveregette a tálcát, melyen a púder, a festék és az arckrémek voltak. Megpillantotta magát a tükörben, s megbámulta ellazult, részeg arcát. Majd hirtelen lecsapta a bőrönd tetejét. Törött üveg csörömpölése hallatszott. Lehajtotta fejét a karjára, s arcát eltakarta vele. Jobb ökle nekiütődött a bőrönd kemény tetejének. - Mordeen - mondta. - Megbántottam Edet. Elküldtem.

Ökle lezuhant, s az ujjai lassan szétnyíltak.

Ed benézett a sátornyíláson. Látta Joe Sault. Nézte egy darabig, majd szótlanul belépett.

Ed leguggolt a földre. Keresztbe fonta karjait a mellén, s virrasztani kezdett Joe Saul fölött.

Második felvonás

A farm

A júniusi napfény bekukucskált a pajta gerendái között, a ház tornácára esett, és sárgásan ragyogott be az ablakokon át a konyhába. A fény visszaverődött a tűzhely fényes fémlapjáról, s megcsillant a sütőben száradó süteményformákon. Olyan konyha volt, amiben lakni is lehetett: szögletes asztal viaszosvászonnal lefedve evéshez, számoláshoz, varráshoz és olvasáshoz, rendes székek kis párnával az ülésén, a kényelem kedvéért, egy nagy kalendárium, olyan, amelybe jegyzetelni is lehet, vagyis volt rajta hely a dátumok körül, ahová fel lehetett jegyezni a vetésre, a földművelésre és az aratásra vonatkozó terveket. Önmagában lezárt, kerek egység volt ez a konyha. Még egy kis ágy is állt az ablak alatt, ahol a fáradt feleség megpihenhetett, miközben kenyeret sütött. A mosogató mellett a polcon egy kis rádió volt, reggeli zene szólt belőle - egy lemez, melyen a cirkuszi zenekar lüktető ritmusú indulót játszott.

Meleg, régi és kényelmes konyha volt, melyet több nemzedék tett ilyenné. Odakintről a farmgazdaság jellegzetes hangjai szűrődtek be: a csirkék csipogása, a malacok röfögése, s a lovak horkanása az istállóból. Egy megkésett kakas kukorékolt, mintha nem tudná abbahagyni reggeli énekét, noha a nap már rég felkelt. Egy teáskannában gőz sípolt, a tűzhelyen egy kávéfőzőedény állt mellette. Az óra hangosan ketyegett, ingája pedig meg-megvillant a kis üvegablak mellett.

Joe Saul, a gazda az asztal mellett üldögélt, fejét könyökére támasztva. Jobb kezében egy tollat fogott, s előtte egy tintásüveg volt kinyitva. Ed, a szomszédos gazdaság tulajdonosa, a mellette lévő széken üldögélt. Mindketten kék farmert s kék inget viseltek, mely nem volt nyakig gombolva. Kávéscsészéik olt álltak előttük az asztalon.

Ed felállt, a csészét a tűzhelyhez vitte, s megtöltötte.

- Kérsz még? - kérdezte.

Joe Saul felemelte a fejét, s az asztal szélére lökte a csészéjét.

- Köszönöm - mondta. Ed megtöltötte.

- Egy könyvelő kellene neked, aki megcsinálja helyetted. Én is ezt teszem. Annyi a papírmunka, hogy az embernek nincs ideje a terméssel foglalkozni.

Joe Saul szürcsölgetni kezdte a kávét, majd cukrot és tejszínt is tett hozzá.

- Ha nem tudom saját magam

intézni a könyvelési, jobb, ha az egészet abbahagyom - mondta. - Mindig is jó voltam számtanból, de most túl sokat kell számolni. Ám nem csak erről van szó. Mindent magamnak kell csinálnom. Vagy legalábbis mindig ott kell lennem.

- Victor talán nem vált be? - kérdezte Ed.

- Nagyon jó munkás, legalábbis próbálkozik. De nincs a vérében, Ed. Will egészen más volt. Nyugodtan kiküldhettem őt művelni a földet, és biztosra vehettem, hogy minden rendben lesz. Victor azonban városi fiú. Néha jól végzi a dolgát, de nem lehet benne biztos az ember. Állandóan mellette kell lennem. Tudod, hogy van ez, Ed, veled meg velem, és hogy hogyan volt Will-lel meg az apáinkkal, meg a déd- és ükapáinkkal. Mi végezzük a dolgunkat, és nem is tudom, miért és hogyan, de az mindig jól van, ahogy van. Nem kell beszélnünk a földről, és nem kell olvasnunk róla. Annak az ember vérében kell lennie. Nem akarom kritizálni Victort, nagyon is próbálkozik, s általában jó munkát végez, de mégsem lehetek biztos benne. Mindig utána kell néznem.

- Tudom - állapította meg Ed. - Mulatságos dolog történt az ikrekkel. Al azt mondta tegnap reggeli közben: Olyan érzésem van, valamit csinálnom kellene. És erre Eddie azt mondta: Tudom. Ki kell karózni a zöldbabot. Így, mintha szólt volna neki a bab.

- Épp erre gondoltam - mondta Joe Saul. - A vérükben van. Sohasem kellene megnézned a

kukoricaföldet, ha az ikrek kapálnák.

- Hagyd ezt abba - mondta Ed. - Hagyd abba. Csak kínzod magad.

Joe Saul azt mondta:

- Néha rémálmaim vannak. Látom ezt a földet, ezt az édes, fekete, sík földet, és rémálmaimban azt látom, hogy parlaggá válik. Előbb benövik a szömörcefák, majd az erdő többi fái, és a ház szétmállik. Már csak a kémény van meg egy pincelyuk. A farm olyan lesz, mint amikor Joe Saul letelepedett itt, és elővette a sót, a borsot, a dohányt, a puskaport és a kukoricát a nyeregzsákból. Ez volt mindene. Ed. Ezek meg a fejszéje. Kivágott öt fát, és egy kihegyezett bottal elvetette a magokat. Mindezt elmesélte nekünk, amikor még kisgyermekek voltunk, s az első borjainkra kezdtünk vigyázni. Az ajtó felé intett.

- És nézd meg most. milyen szép, sík, fekete és édes ez a föld. Ragyog, akár az acél, amikor a tavaszi szántás végighasítja. És lehet, hogy tíz év múlva éppolyan lesz, mint amilyen volt: senki sem lesz, aki gondozza. Rémálmaim vannak az idegenekről - a városiakról -, akik nem tudják, hogyan kell csatornázni.

- Hagyd abba, Joe Saul! Folyton csak aggodalmaskodsz. Folytasd inkább a papírmunkát, és ne marcangold tovább magad! Hogy van Mordeen?

- Nem tudom. Egy kissé betegeskedik az utóbbi két hétben. Egyvalami aggaszt, Ed. Volt már úgy, hogy fájt valamije, de észre sem lehetett venni rajta. Olyan

igazi tanyasi fajta - felkel, és végzi a munkáját, sohasem panaszkodik, és nem vonja ki magát semmiből. De most valami van a gyomrával. Egy kissé szédül is mostanában. Megváltozott. Tegnap elment az orvoshoz. Azt mondja, az orvos szerint semmi komoly, de pihennie kell. Érdekes. Ma reggel azt mondta: Nem baj, ha nem kelek fel még egy ideig? Nem vagyok valami jól. Nos, tudod, ez nem jellemző rá. És akkor kinyújtotta a karjait, és érdekes, furcsa mosoly jelent meg az arcán. Nem tűnt betegnek, de a gyomra fájt.

- Nem lesz semmi baj - mondta Ed csendesen. - A nők néha furcsán érzik magukat.

Majd témát váltott.

- Van valami, amit szeretnék megkérdezni tőled. Haragszik még Victor, amiért kiabáltál vele?
- Nem. Nem hinném. Nagyon csendes, nem beszél valami sokat. Intézi az ügyeit és végzi a munkáját. Szerintem talán jót is tett neki.
- Egy kicsit aggódtam - mondta Ed. - Azt gondoltam, nem kellett volna megütnöd.
- Sajnálom - mondta Joe Saul. - Elvesztettem a fejem. Mondtam neki, hogy sajnálom. Azt hiszem, már el is felejtette.
- Nem rád vall, hogy megütöttél egy embert, Joe Saul.
- Mondott valamit. Olyasmit mondott, amitől elöntött a méreg. Hallod? Ez, azt hiszem, Mordeen lesz.
- Azt hiszem, felkelt - mondta Ed. - Talán jobb lesz, ha megyek. Temérdek munkám van még nekem is, és erre csak itt üldögélek

a konyhátokban... Jól jár az óra?

- A rádióhoz igazítom. Mindig pontosan jár.

Halkan megszólalt egy lemez a rádióban. Joe Saul a készülékre nézett.

- Nem is tudom, hogyan voltunk meg nélküle eddig. Szinte ki sem kapcsoljuk. Mintha rajtunk kívül még valaki lakna itt. - És Mordeen is hallgatja, miközben dolgozik.

Felsóhajtott.

- Igyunk egy friss kávét. Add csak a csészédet! Majd én elmosom.

A mosogatóhoz vitte a csészéket, s kiöblítette őket.

Kinyílt az ajtó, s belépett rajta Mordeen. Arca ragyogott. Halvány, elégedett mosoly jelent meg a szája sarkában.

Virágmintás pongyola volt rajta, mely szinte a padlót söpörte.

Mindketten ránéztek, majd Joe Saul azt kérdezte: - Jobban vagy, Mordeen?

- Igen, sokkal jobban.

Ed azt mondta:

- Szerintem jól nézel ki.

Mordeen az ablak alatti ágyhoz ment, s leült rá.

- Milyen szép napunk van - mondta csodálkozva, mintha ez lenne az első napja a világon.

- Jó idő a vetésnek - mondta Joe Saul. - Kérsz valamit reggelire? Van egy kis zabkása és szalonna...

- Te főzöl rám? - nevetett a lány halkan, boldogan. - Nekem kellett volna elkészítenem a te reggelidet. De nagyon kedves vagy, hogy gondoskodsz rólam, Joe Saul, igazán nagyon kedves tőled. Nem, nem kérek reggelit.

- És kávét? Kitöltöm, ami még benne van, és készítek újat. Szeretnél egy jó, frissen főtt kávét?

- Nem - mondta Mordeen. - Nem vagyok igazán beteg. Azt hiszem, csak képzelődöm.

- Ez az első alkalom - mondta Joe Saul. - Új ez nálad.

Mordeen mélyet sóhajtott s megszólalt.

- Én...
- Igen?
- Nem tudom, mit akartam mondani. Elfelejtettem.

Joe Saul az asztalhoz vitte a teletöltött csészéket.

- Ha nem akarsz kávét, nem teszek fel újabb adagot, de talán ha nem érzed jól magad, mégis kellene innod egyet. Victor is hamarosan megjön kávézni. Mindig ilyenkor szokott.

Mordeen lassan összeszedte, amit mondani akart. Mosolygott magában, majd arca komoly lett, s ismét elmosolyodott. Lenézett a kezére. Tenyerét felfelé fordította az ölében, s ujjai lazán terültek szét. akár egy fészek.

- Az orvos azt mondta, pihenjek egy kicsit - mondta. Joe Saul letette a csészét, s ránézett, miközben megfordította a széket.
- De azt mondta, hogy jól vagy. Szerinte mi a baj?

Mordeen most tisztán és érthetően azt mondta:

- Gyermekünk lesz, Joe Saul. Gyermekünk lesz.

Először nem is hallotta, mert nem figyelt oda, de a szavak némán visszhangoztak a fülében. Arca megdermedt. A lányra nézett, s a szavak ismétlődtek mélyen az agyában. Joe Saulnak megremegett az álla. És akkor lehajtotta a fejét a karjára, és sírni kezdett.

Ed Mordeent nézte figyelmesen.

Mordeen viszonozta a tekintetet, s arca komoly maradt. Bólintott. Majd ismét elmosolyodott. Az érzelmek földrengésként rázták meg Joe Sault. Ed lekapta róla a tekintetét. Mordeen befelé mosolygott, kezei szeretetteljesen pihentek egymáson az ölében. Arca rejtélybe burkolózott. Testének titkai tükröződtek a tekintetében - a magzat, az új lény a világon, egy új világban, mely olyan anyagokból épül fel, amelyekre emlékezünk, csírahárlya, a gyorsan osztódó sejtek, a csomók és gyűrődések, melyekből karok és lábak lesznek, s a formálódó fej, a nyúlványok, melyek ujjakká alakulnak, majd a szervvé, melyen keresztül látni fog, egy kis ember, teljesen kialakult, nem nagyobb, mint egy ceruzacsonk, meleg folyadékban fürdik, és anyjától kapja a táplálékot, és növekszik. Ez a viharos létezés volt ott szerető kezei alatt, melyek egyre nagyobb örömben fonódtak össze az ölében.

És akkor Joe Saul felállt, nehézkes léptekkel az ablakhoz ment, s

kinézett a farmra. A háta mögött összekulcsolta két kezét, s felhúzta a vállát.

- Most - mondta. - Most már minden rendben van.

Felemelte hangját, mint aki az egész országhoz szól. Nevetett, s ragyogó arcát a szoba felé fordította. Elengedte a karját, és gyengéden ütögette a csípőjét, miközben beszélt.

- Hallottam, hogy Európa egyes részein ilyenkor az a szokás, hogy kimennek a pajtába, és elmondják a hírt az állatoknak. Minden forma és minden szertartás helyes.

És azt mondta:

- Most, hogy a feketeség eltűnt, tudok beszélni a feketeségről. Oly sokan voltunk ezen a földön, hogy azonosak voltunk a földdel, és részünk volt a föld. a tavaszi fű belőlünk sarjadt, s a kukorica zöld csöve belőlünk nőtt. Tudod, Ed, hogy az évszakhoz nem illő szárazság olyan, mint a mellkas szárazsága, a váratlan hőség olyan, mint a láz mibennünk.

Halkan folytatta.

- A nemzedékeink - emberek és emberek, egészen az első emberig, s a jövő embereire vonatkozó tervek, s a jövő nagyjainak tervei mind-mind ott vannak szépen, rendezetten a kromoszómákban.

Ed elmosolyodott.

- Azt hiszem, talán jó lenne összejönnünk. Majd elhozom az ikreket. Hozok fagylaltot és whiskyt, és levágunk egy pulykát. - Nagy öröm pillanata ez, Joe Saul. És hol is hallottam már ezt?

Joe Saul azt mondta:

- Most, hogy a sötétségnek vége, tudok beszélni róla, de már nem emlékszem rá igazán jól. Nem emlékszem rá, milyen érzést keltett

bennem a győzelem.

Odament Edhez.

- Látom magam és a szenvedésemet, amint egyre távolodik, már nem látom és nem érzem - a szenvedést, a vérben és a szívben, hogy a család, mely viharos századokat élt át, egyszer csak véget ér.

- Mindennek már vége, Joe Saul. Szeretnéd meghívni néhány barátodat? És vajon szeretné-e Mordeen, hogy hamarosan ők is megtudják a hírt?

Mordeenre néztek. Ed még hangosabban mondta, hogy ő is odafigyeljen rá.

- Mordeen, szeretnéd, hogy megtudják?

Mosolygott.

- Igen. Miért is ne? Mi a baj, Joe Saul? Nem is örülsz?

- Örülni? Ó, igen. De emlékezni! Emlékszem a fájdalomra, mint amikor valaki utoljára belepillant a koporsóba. Az arc halott, és el lehet felejteni. De ha nem nézed meg, az arc sohasem hal meg, és véglegesen nem is tudsz elköszönni tőle. Úgyhogy arra a szomorúságra gondolok, mely mélyen eltemetve van bennem. Az agyam tagadja a magtalanságot. Emlékszem, milyen volt abban a meggyőződésben élni. Tagadtam a lelki bánatot, vagy viccet űztem belőle, keserű tréfát. Most már csak halványan emlékszem a lassú, gyanús gyűlöletre, mely kinő és virágzik férfi és nő között, miközben azt mondják: - Nem most. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy gyermekünk legyen. Nem akarunk gyermeket, ha nem tudunk tökéletesen gondoskodni róla. Vagy azt

mondják: - Nagy dolgok várnak ránk a világban. Nagy feladatok, melyektől elvonna minket a gyermek. Túlságosan is drága az időnk ahhoz, hogy gyereksírás, zaj és rendetlenség vegyen körül minket, mert ennek ez az ára.

- Nagyon fárasztana egy parti, Mordeen? - kérdezte Ed. - Nem gondolod, hogy ideje lenne egy jót nevetni egy társaságban?

- De igen - mondta.

- Egy nagy parti lenne, jó nagy zajjal és őrültségekkel. Ezt akarom, Joe Saul. Gyere ki most már a sötétségből, Joe Saul.

- Nagyon gyorsan megy - mondta. - Mint egy seb, amely begyógyul, s nem maradnak utána emlékek, csak egy heg az érzéketlen bőrön. Csak a termékeny férfi említheti meg egyáltalán a meddőséget. A meddő érzi magában a titkos, gyilkos kést. Csak a meddő ismeri igazán a két nagy törvényt: hogy élni kell, s végig kell menni az életen, vinni a tüzet, és továbbadni azt. A vérnek folynia kell, s a géneknek az a feladata, hogy beszéljenek.

Elhallgatott, s hevesen megrázta a fejét.

Victor ekkor érkezett a verandára, s belépett a konyhába. Overall volt rajta s begombolatlan kék ing. A karjai szép barnára sülve.

- Azt gondoltam, bejövök inni egy csésze kávét - mondta.

Megérzett valamit a konyha levegőjében, s elhallgatott. Joe Saul Mordeenhez ment, s úgy nézett rá, mintha új és ismeretlen lett volna a számára. Mordeen pedig felemelte a fejét. Tekintete egy pillanatra Victorra tapadt, majd Joe Saul felé fordította arcát. Joe Saul azt mondta gyengéden:

- Mordeen - mintha még sohasem ejtette volna ki a nevét. A csoda csillogott tekintetében. Felsóhajtott, olyan mélyen, mint szeretkezés után. Majd azt mondta: - Mordeen, gyermekünk lesz.

Nem közölte, hanem kóstolgatta a szavakat.
Victor feje hirtelen felemelkedett.
- Mit mondtál?
Joe Saul lecsapott rá.
- Hallottad. Gyermekünk lesz - kiáltotta. - Egy gyermek lesz ebben a házban. Itt fog játszani. Micsoda felfedezés lesz számára az ég, a csirkék és a tojások.
Joe teste ide-oda ringatózott. Hatalmas örömében hisztérikusan nevetett.
- Nagy kérdéseket fog feltenni, és ezekre válaszolni kell. Érted ezt? Újra felfedezzük majd a világot. Hallod? Ebből a földből saját növényünk sarjad, ide fog születni, ismerni fogja ezt a vidéket.
Hangja egyre lágyabb lett, szinte suttogott, s szemeivel valóban látott.
- A mi gyermekünk ebből a földből gyökerezik majd. A mi fiunk a lábujjaival ezt a port rúgja, a füleivel hallani fog, s a föld beszél majd hozzá.
Victor elmosolyodott feszes, rejtekező mosollyal, s tekintete találkozott Joe Sauléval, majd továbbröppent Mordeenra. Mosolya egyre szélesebb lett.
- Gratulálok, Joe Saul - mondta. - Ezt meg kell ünnepelni. De azt mondod, fiú lesz. Honnan tudod előre?
Joe Saul felkiáltott.
- Honnan tudom? Mit törődöm vele. Nem vagyok halott. Nem szűnt meg létezni a vérem. A halhatatlanságom biztosítva van. Nem vagyok halott. Hogy fiú vagy lány lesz? Többen is lesznek, fiúk és lányok.
Közelebb ment Victorhoz, s öklét annak mellkasára tette, kissé hátrébb szorítva őt ezzel.
- Gyermekünk lesz - mondta. - Már növekszik. Tőlem van, hallod? Tőlem van. És a részem lesz, egy

darab belőlem, és még több. Mindaz, amiből én is vagyok. A vér, az én vérem, a mienk, akár egy csillogó pókfonál, mely hihetetlen korok mennyezetéről lóg le.

Joe Saul kimerülten leült. De egy perc múlva hátravetette a fejét, s felnevetett.

Joe Saul felállt, akár egy súlyos testű ló, táncolt és nevetett. Majd keringőzött, kinyújtott karral, mintha egy partnert egyensúlyozott volna, súlyosak voltak a léptei, s térdei meghajoltak. A kis rádióból valcer szólt. És Joe Saul, mint aki megbolondult örömében, ficánkolt. Mordeen mosolyogva figyelte, Victor a tekintetével követte. Victor méla undorral ment, hogy töltsön a kávéfőzőből. Ed nevetett Joe Saul különös ügyetlenségén.

- Sohasem láttalak még ilyennek, Joe Saul - kiáltotta.

- Sohasem volt okom rá - mondta Joe Saul, s abbahagyta a táncot.

- Nos, volt okod rá vagy sem, nekem még rengeteg a dolgom. Ezek nem értik meg, akár van okom rá, akár nincs.

- Nos, akkor most bejelentem az ünnepet - mondta Joe Saul. - Bejelentem, hogy nincs munka. Majd elvégzik az ikreid, vagy nem végzik el. Ha vitatkozol velem, akkor egyszerűen csak csettintek egyet, és eltűnik a farmod.

Nevetett saját bolondozásán.

- Ha még tovább vitatkozol velem, akkor kétszer csettintek, így ni, és te is eltűnsz. Victor, hozd ide a szekrényből a whiskyt és a poharakat! Partit szeretnél? Most kezdődik. A hercegnő - hajtott fejet Mordeen felé, s ránézett, miközben torka összeszorult -, ez a királynő, az anya partit szeretne. Legyen meg hát az akarata. Siess, Victor, mielőtt elmegy a társaság - mondta Joe Saul, és futott, hogy segítsen neki a poharakkal. Hatalmas

adagokat töltött ki. Mordeen azt mondta:

- Én nem kérek. Szeretnék inni, de nem tehetem. Most egy darabig nem tehetem.

Boldogsága kellős közepén Joe Saul egyszerre szinte kővé vált. Odasétált az ágyhoz, ahol Mordeen ült. Letérdelt elé, s kezeit a térdére tette.

- Vigyázz - mondta. - Óvatosan menj. Kérlek, nagyon vigyázz! Pihenj, és hagyd, hogy a gondolataid magasra szálljanak és gyönyörűek legyenek.

Majd hozzátette:

- Megtiltom, hogy bármit is emelj. Nem szabad fáradtnak lenned. Hívj engem, amikor nehéz munkát kellene végezned, vagy sokáig kellene dolgoznod, vagy fárasztó, amit végzel. Hallod? Megparancsolom, hogy így legyen.

Mordeen szeretettel tette a kezét a férfi fejére, s végighúzta ujjait a hajában.

- Engedelmeskedem - mondta. - És nagyon is jól van ez így. Vigyázni fogok. De nem vagyok olyan törékeny, mint gondolnád. Hihetetlen kitartás van a várandós asszonyokban. Engedelmeskedem. Most pedig igyál.

A férfi könyöke alá tette a kezét, s talpra emelte. - Igyál, kezdődjön a mulatság!

A férfi hangulata hirtelen mintha megváltozott volna. Az asztalhoz lépett, s felemelte a poharat.

- A gyermekre! - kiáltotta, s kiitta a poharat. Ed és Victor - követték.

Gyorsan utánatöltött.

Ed magasra emelte a poharat.

- Az anyára! - kiáltotta. Ismét ittak.

- Nagyon jó - mondta Joe Saul. - Ezt kellett volna mondanom először. Nagyon jól mondod, Ed.

Szinte fuldoklott.

- Milyen erős. Muszáj innom egy kis vizet.

A mosogatóhoz ment, engedett egy kis vizet, s olyan gyorsan itta ki, hogy a víz kifutott a szája sarkainál, és nedves lett tőle kék inge.

Victor az asztal mellett volt. Tekintete már lángolt a whisky hirtelen hatásától. Merészsége egyre nőtt. Megvárta, míg Joe Saul odament az asztalhoz, majd felemelte a poharat, s Mordeenre nézett.

- Az apára - mondta.

Joe Saul szeme könnybe lábadt. Kiitta a poharat, s letette az asztalra. Odament Victorhoz, és átölelte fiatal, széles vállát.

- Köszönöm - mondta. - Köszönöm, Victor.

Victor győzelmesen nézett megint Mordeenra. Látta a gyűlöletet az arcán, mint még soha. A gyűlöletet, mely oly rideg és veszélyes volt, hogy nem volt képes szembenézni vele. Szemei megremeglek, majd elfordult. Tekintetete találkozott Ed tekintetével, s olyan volt, mintha a hóhért látná, aki halálos kegyetlenséggel néz rá, mintha azt keresné, hová kell raknia a kötelet. Köhögött, majd azt mondta hangosan:

- Még néhány ilyen tószt, és részeg leszek. Azt hiszem, jobb lesz, ha megyek dolgozni.

Kiment a konyhából, s léptei már a veranda deszkáin kopogtak.

Joe Saul ismét töltött a poharakba.

- Olyan élénk vagyok, akár egy ló - mondta, majd nevetett. - Furcsa, az egyik percben kiáltani akarok, azután pedig síráson kapom magam. Olyan érzékeny vagyok.

Mordeen óvatosan felkelt.

- Ha valóban partit rendezünk, talán jobb lesz, ha most pihenek egy kicsit - mondta. - Az izgalom kifárasztott.

- Enned kellene - mondta Joe Saul.

- Nem, most nem. Később majd iszom egy kis tejet, és eszem egy kis pirítóst.

- Akkor feküdj le. És ha túl megerőltető a parti, akkor nem rendezzük meg.

- Szeretném, hogy itt legyenek a barátok, az ikrek, a szomszédok. De ki fog főzni, és ki készíti el a puncsot?

- Te csak menj - mondta Joe Saul. - Majd én mindent megveszek a városban. Készen fogok hazahozatni mindent. Szomorú lenne, ha nem tudnánk ennyit megtenni, csak hogy megünnepelhessük a gyermeket.

Mordeen elhaladt mellette, s kezét szeretettel húzta végig a hátán. Joe Saul figyelte, ahogyan ment, majd leült, s a kitöltött italt nézte.

- Fáradt vagyok - mondta hirtelen. - Nagyon elfáradtam, mintha kiszaladt volna belőlem a vér.

- Olyan, mint valami sokk - mondta Ed. - Azt hiszem, az is. És ha minden igaz, olyan gyomorfájásod lesz reggelre, ami rosszabb, mint Mordeené. Neki csak egy kicsit fáj, te viszont vonaglani fogsz a fájdalomtól. És a szülés, a jóisten segítsen, Joe Saul, majd a szüléskor!

Joe Saul azt mondta:

- Ajándékot akarok hozni neki, valami kedveset, valami szépet, hogy felviduljon tőle, hogy táncoljon a szeme, s azt mondja: Ugyan ki gondolt volna arra, hogy ilyen szép holmit kapok?

- Azt hiszem, mindene megvan.

- Igen, tudom. De valamit, ami ünneppé teszi, valami, ami olyan, mint egy arany, egy szentség, egy gyöngy, mely olyan, mint az ima vagy a köszönet vörös rubinja. Valami kemény, érinthető, amit a kezébe foghat vagy a nyakában viselhet egy szalagon. Ez a kényszer bennem van, Ed. Gyere velem!

Ismét izgatott volt.

- Muszáj megvennem. Az öröm szimbólumot követel. Gyere velem a városba. Meghozunk mindent, ami a partihoz kell, s mindent

megfőzünk. Mordeen olyan sokat dolgozott már minden egyes parti előtt, hogy alig élvezhette azokat. Ma este én leszek Mordeen keze. És akkor megvesszük. Még nem tudom, hogy mi legyen ez a szépség, de tudni fogom, amint meglátom.

Most, hogy eldöntötte magában, ismét izgatott lett.

- Siess, Ed! Idd ki a whiskydet, és gyere velem! Nem bízom meg magamban egyedül.

Az ajtóhoz ment, majd visszajött, akár egy terrier, ha azt akarja, hogy engedjék ki.

Ed lassan állt fel. Azt mondta gúnyosan:

- Légy óvatos, Joe Saul! Ne feledkezz meg a gyermekről! Nehogy túlzásba ess! Tartalékold az erődet.

És nagy komolyan hozzátette még:

- Nem szeretnél egyedül maradni, de azt akarod, hogy Mordeen egyedül legyen?
- Könnyen megfeledkeztem erről. Mordeen mindig olyan teljes és tökéletes volt. Köszönöm, hogy emlékeztettél rá. Majd szólok Victornak, s megkérem, hogy legyen itt a közelben. Odaviszem Mordeen-nak a régi csengőt. Ha szüksége van valamire, majd csenget, és Victor jön. Ed azt mondta csendesen:
- Nem hiszem, hogy Victor...

És akkor már tudta, hogy sohasem fogja kimondani azt, amire gondolt.

- Victorral minden rendben van. Nem hallottad? Már elfelejtette, hogy valaha is megütöttem. Victor jó fiú.

Kinyitotta az ajtót, s kiáltott.

- Victor!

És távolról jött a válasz. Joe Saul egymásba fonta két kezét.

- Victor, gyere ide, beszélni

szeretnék veled! Gyere csak, Ed!

A két férfi kiment. Az ajtó becsukódott mögöttük. A polcon a rádióból zene szólt, az edényben fortyogott a víz. Az óra ketyegése szokatlanul hangosnak tűnt.

Ekkor léptek hallatszottak a verandáról. Victor halkan kinyitotta az ajtót, megállt a küszöbön, s kinézett, miközben egy autó motorjának zúgását hallotta. Az felbúgott, majd a távolban lassan elhalt. Victor halkan bezárta az ajtót, s könnyed léptekkel az asztalhoz ment. Töltött magának egy italt, kiitta a poharát, s gyorsan újratöllött. A palack nyaka nekiütődött a pohárnak. A nyitott ajtón át, mely a hálószobába nyílott, Mordeen hangja hallatszott.

- Te vagy az, Joe Saul?

Victor csendben üldögélt, s kortyolgatta az italát. Tekintetét felemelte, és az ajtóra szegezte. Leült az egyik székre, s hátradőlt rajta. Az öreg szék nyikorgott alatta. Mordeen nyugtalanul kiáltott.

- Ki van ott?

Egy perc múlva már ott állt az ajtóban.

Mordeen meglátta Victort, megállt, s kezét kinyújtva belekapaszkodott az ajtókeretbe.

- Ó, te vagy az? - mondta. - Miért nem válaszoltál?

Victor megbillentette a széket, s kortyolni kezdte a tiszta whiskyt a pohárból.

- Joe Saul megkért, hogy vigyázzak rád, míg ő a városban van. Rám parancsolt.

- Mit akarsz, Victor? - kérdezte riadtan. - Most már nem volna szabad többet innod.

Kiitta a poharat, s ismét töltött egyet. Mordeen testét figyelte.

- Gyere be - mondta. - Gyere be, és beszélgessünk.

Mordeen egy pillanatig habozott, majd arca szinte maszkká vált. Bezárt és várakozó lett. Elment az asztal mögött, s leült az ágyra az ablak előtt. Odakint egy tehén bőgött. Siratta a borját.

Mordeen élettelen hangon, halkan kérdezte:

- Mit akarsz, Victor?

Megfordította a székét, hogy szembenézzen vele. Könyöke az asztalon pihent. Keresztbe tette a lábait.

- Csak szeretném veled tölteni az időt - mondta. - Úgy tűnik, sohasem tudok beszélgetni veled. Nem érdekes? Azt gondoltam volna, te szeretnél beszélni velem.

Mordeen kifejezéstelen tekintettel nézett rá.

Victor megkóstolta az italt, s kényelmesen elhelyezkedett. Teste lomhán terült el a széken. A kis aranymedál megcsillant a nyakában.

- És most hallom ezt az érdekes hírt, de nem tőled. Az öreg Joe Saul közli velem. Azt hittem, te magad fogod elmondani nekem.

Mordeen végül monoton hangon felelt.

- Ha befejezted a kis játékodat, talán elmondod azt is, hogy mit akarsz.

Victor mosolygott.

- Ne csinálj úgy, mint aki nem tudja, miről beszélek.
- Tudom, miről beszélsz, de nem tudom, mit akarsz mondani.

Keresztbe tett lábait kibontotta, s előrehajolt hozzá.

- Gondolod, hogy nem érdekel a saját gyermekem? - kérdezte.

Mordeen hangsúlytalanul felelte:

- Nem a te gyermeked, Victor. Joe Saulé.

Most hangosan felnevetett.

- Mordeen, gondolod, hogyha elég sokszor elmondod, akkor igaz lesz?
- Ez az igazság - mondta.

Victor most dühösen felpattant.

- Ez hazugság - kiáltotta. - Tudod, hogy az, és én is tudom. Tudod, hogy Joe Saulnak nem lehet gyermeke. Ezt tudod. Nem szeretem, ha kihasználnak. Nem szeretem, ha kizárnak valamiből, ami az enyém. Ne próbálkozz trükkökkel, mert nem szeretem őket! Ez az én gyermekem. Sok lány került már bajba miattam, úgyhogy pontosan tudom, hogy nálam minden rendben van. De ez az első gyermek, aki meg is fog születni. Nem gondolod, hogy vannak érzéseim a saját vérem iránt? Gondolod, hogy úgy lehet használni engem, akár egy állatot, Joe Saul nyugalma érdekében? Ez talán sportszerű? Ő megkap mindent, én pedig...

- Azt kaptad, amit akartál - mondta a lány. - Azt kaptad, amit fel tudsz fogni.
- Ezt ne mondd még egyszer! - mondta dühösen. - Amit én megértek és amit nem... Azt hiszem, bebizonyítottam neked, hogy bármit megértek, amit te megérthetsz. Még ha nem is jössz a közelembe ezután.

Azt felelte erre:

- Victor, ne akarj bántani engem.
- Ne bántsalak? Először nem értem, azután meg ne bántsalak. Épp eleget értek belőle ahhoz, hogy biztos legyek benne, ez itt az én gyermekem, és akkor is bántani foglak, amikor megszülöd a gyermekemet. Ennyit értettem meg belőle.

Dühösen hajolt feléje. Összezárt öklének csattanásával jelezte dühét és szándékát.

A férfi dühének hatására Mordeenban is indulat gerjedt. Felállt, s hangjával küszködött.

- Megmondtam neked, Victor, és kértelek, és könyörögtem, hogy hidd el, bármit megteszek a világon csak azért, hogy Joe Saul elégedett legyen, mert szeretem őt.
- Igen - mondta Victor gúnyosan.
- Ismét elmondom neked. Figyelmeztetlek, hogy el kell hinned.
- Mit fog mondani, ha megtudja, hogy az én gyermekem? Mit fog szólni, amikor megtudja, hogy odakint voltál velem a pajtában, amikor ő részeg volt?

Mordeen most már kiabált.

- Joe Saulé a gyermek, az iránta érzett szerelemben fogant. Láttam az arcát, amint felettem lebegett. Éreztem a karját, az ő karját, nem a tiédet. Te nem vagy ebben

benne, Victor. A mag lehet, hogy a tied. De szerelemről nem volt szó - senki sem adott vagy kapott szerelmet. Nem. Joe Saulé a gyermek. Joe Saulé és az enyém.

Úgy nézett rá, mint egy anyamacska - karmait kinyújtva. Majd háttal állt az ágynak - fogai kilátszottak, s orrlyukai kitágultak. Aprókat lélegzett.

- És senki és semmi sem veheti ezt el. Furcsa dolgot kellett művelnem: el kellett rejtenem a megbántottságomat egy egész hegynyi szerelem mögé. Sem te, sem más nem veheti el ezt a gyermeket Joe Saultól. Hidd el, Victor! Korábban Lalán megtehettem volna, de mit tehetnék most?

Viclor testét és arcát megviselte a nő ereje. Ott állt, majd az ajtóhoz sétált. És hirtelen a padlóra vetette magát, a nő elé. Átölelte bokáját, s arcát a lábai elé temette.

- Istenem, magányos vagyok.

Kétségbeesése olyan súlyos volt, akár egy szürke kő.

- Mit tettem, Mordeen? Miféle bűnt követtem el? Éjszaka gondoltam mindarra, amit mondtál, Mordeen. Nevettem rajta. Nőkhöz futkostam, hogy bebizonyítsam, azok a szavak nem igazak, pedig igen.

Felemelte arcát, s ránézett.

- Bár sohasem találkoztam volna Joe Saullal. Bárcsak sohasem láttam volna a tekintetedet, amikor forrón s boldogan ragyog, csak mert őt látod. Ha nem tudtam volna, mehetnék a városi lányokhoz. Kotorásznék a ruhájukban, lecsendesíthetném a kuncogásukat, s üzekedhetnék velük. De most hallom a hangodat, s te elnyomod az ő elégedett, sikongató tiltakozásukat. Érzem a belőled áradó meleget az ő fázós, kidomborodó mellükhöz képest.

Azt mondta boldogtalanul:

- Szeretlek. És ez nem olyasmi, mint amit már éreztem. Annyira más. Más, mint - ezt te mondtad egyszer - a tej.

Mordeen arcán részvét tükröződött, amikor lenézett rá. - Szegény Victor, majd te is meg fogod találni. Ha nyitott vagy iránta, és képes vagy viszonozni, akkor *megkapod.*

- Én is érveltem már így, magamban, Mordeen. De már megtaláltam ezt a fajta szerelmet. Itt zokog az agyamban, hogy ez nem történhet meg kétszer.

Térdre emelkedett.

- Azt kiáltja nekem, hogy ha nem mentem meg ezt, ezt, ami kétségkívül az, akkor elveszítem az esélyt. Mordeen - kiáltotta. - Őrült vagyok. Nem hiszem, hogy tudok élni. Nem úgy mondom, ahogy az ilyesmit kimondani kell, de nem hiszem, hogy élni tudnék. Egy őrült állat marcangol belülről.

És valóban a fájdalom marcangolta.

- Most már tudod - mondta a lány halkan. - Most már tudod, miért tettem, amit tettem.

Szánalmában kezét a férfi homlokára tette, s hátrasimította a haját. Odakint egy viharfelhő takarta el a napot, s a konyhába beszűrődő fény egyre tompább lett. A rádió halkan, litániaszerűen sorolta a búza, az árpa, a kukorica, a zab, a széna, a sertés, a borjak, birkák árát. Mordeen azt mondta:

- Azt hiszem, eső lesz. Nem tudnál elmenni, Viclor? Ha így érzel, nem az lenne-e jobb, ha nem lennél itt? Mert így semmi sem változik. Semmi sem változtathat rajta, Victor. Ugye, már arra is gondoltál, hogy megölöd Joe Sault. Igaz, Victor?
- Igen - mondta.
- Az sem változtatna a dolgokon. Akkor is Joe Saul felesége vagyok, és ez itt az ő gyermeke. És te,

Victor, hidegebb lennél, mint a magány, s meghalnál a gyűlölet hidegségében. Gondold meg alaposan, és menj el! Mindjárt eltelik az év, s jobb lesz, egyre jobb lesz.

A konyhában teljes sötétség volt most, s nagyon távolról mennydörgés rázta meg a levegőt. Victor arcát Mordeen térdére fektette. Az idő és az év tovább haladt, fordult, ahogy a Föld is. Elmúlt az év, s a világ megfordult a nagy ellipszis mentén.

Mordeen gyermeke egyre nőtt. S az év ment tovább.

- Arra is gondoltam - mondta Victor. - Az eszem azt diktálja, hogy menjek, de én nem szeretnék. Ezt tudom. Mert arra gondolok, hogy vége a nyárnak, odakint a földeken ott van a gabona. Te pedig a melled alatt egyre terebélyesedsz, s a gyermekem rugdossa odabent a puha falat, és megfordul, és én nem tudom odatenni a kezemet, hogy érezzem a mozgó életet.

- Maradj csendben, Victor, ez nem a te gyermeked! Egy év alatt majd elmúlik a szomorúságod. Nyomtalanul.

- Egy év - mondta a férfi a sötét szobában. És mennydörgés hallatszott a távolban, és kék cikázás rázta meg a helyiséget. - Ismerem az elmúló évet. Az ősz fagyosra fordul, s a zúzmarától ropogós lesz és elsárgul a fű a folyó mellett, a toprongyos nyárfák alatt. A feketerigók izgatottan repkedtek egy hétig, majd mostanra már el is mentek. A szél és a nyíl alakban röpülő vadkacsák dél felé húznak az égő szömörcefák felett. És te, te súlyos léptekkel mész, a sarkadra lépsz, s a válladdal egyensúlyozod a gyermekem egyre növekvő súlyát.

Az arcod ragyog, és a szemeid mosolyognak egész nap, s a szád talán felfelé irányul, mert mosolyogsz álmodban.

- Pszt, Victor - mondta fáradtan. - Nem a te gyermeked. Nem gondolod, hogy egy kicsit hideg van idebent? Havaseső lesz az esőből, azt hiszem.

Elmúlt az év, s a korosodó Föld élete folytatódott.

A szél halkan nyöszörgött, akár egy kísértet a ház sarkainál.

- Egy év alatt bármit el lehet felejteni, Victor.

- Ismerem ezt az évet - mondta szánalmasan. - Ismerem a fehér örvényeket, melyek lefelé kanyarodnak az ezüstös jégen a tó sekély vize fölött. Ismerem a körtefák fekete ágait, a szuszogó kutyákat és a viharokat. Érzem a jeges levegőt az orromban, a kék fájást a körmeimben, és a savanykás almabort. Ma meghozzák a fenyőfát az erdőből. És te, Mordeen, csendes és fáradt vagy a várakozástól, némán mozdulsz, szemeddel és füleddel befelé figyelsz, hogy halljad, lásd és érezd a gyermekemet.

Mordeen nehézkesen mozgolódni kezdett az acélos fényben.

- Nem a le gyermeked. Joe Saulé - mondta súlyos egyhangúsággal. - Kapcsold fel a villanyt, Victor, és rakd meg a tüzet! A hideg kezd beszivárogni ide is. Valóban megjött a tél. A terhességem ideje mindjárt lejár. És Ed és Joe Saul is hamarosan visszajönnek a karácsonyfával. Áss ki nekik egy ösvényt az úton a hóban, hogy be tudják hozni a fát! Azt mondták, a mennyezetig ér majd. És Victor, bárcsak lenne elég erőd ahhoz, hogy elmenj. Láttam, hogyan

szenvedtél ebben a hosszú évben. De a szülés ideje hamar itt lesz, Victor. Kérlek, próbálj meg elmenni! Én nem gondoltam meg magam ennyi idő alatt sem. Joe Saulé a gyermek. Ebben a gyermekben fogom megvédeni őt. Ezt akár figyelmeztetésnek is veheted, Victor.

Azt kiáltotta erre:

- Mordeen, szeretlek, és nem vagyok képes elmenni!

Azzal felállt, felkapcsolta a villanyt, kinyitotta a kályhát, s megpiszkálta a parázsló tüzet, hogy lángoljon. Már majdnem besötétedett. Az ablakon hatalmas, fehér hópelyhek sorakoztak és sodródtak lefelé.

Az acélos tél ott feküdt a tájon, beosont az ajtókon és ablakokon, s fehéren kukucskált be a helyiségbe. A hó csendbe burkolta a földel. Morrieen nagyon nehézkesen emelkedett fel a heverőről. Vállait hátrafeszílette, s a gyermek mélyen és súlyosan domborodott ki a testében. Megtöltötte a teáskannát, s feltette a tűzhelyre. Egyik keze a hasán nyugodott, mintha emelni akarná a súlyt, mely lefelé húzta. Majd megállt, s hallgatott.

- Azt hiszem, jönnek. Menj, segíts nekik, Victor. segíts nekik bejutni az ajtón! És kérlek, ne felejtsd el, amit mondtam!

Victor kinézett, majd kinyitotta a verandára nyíló ajtót. Egy fuvallatnyi hó be is jött odakintről. Ed és Joe Saul egy szép nagy fenyőfát vonszoltak feléjük az ösvényen.

Felcipelték a lépcsőkön a nyitott ajtóhoz. Victor megragadta, s a havas ágakat behúzta az ajtón. Joe Saul és Ed ott álltak a viharos verandán, s leveregették vállaikról a havat. Ott álltak, nevetve levetették magukról a kabátot, s lerúgták a cipőt a lábukról, majd bejöttek a kellemesen meleg konyhába. Arcuk kipirosodott a hidegtől, és szemeik könnyesek voltak. Odabent a melegben megdörzsölgették kezeiket.

- Le kell vágnunk belőle - állapította meg Ed. - Mondtam, hogy túl hosszú lesz.

Mordeen hozott egy söprűt, hogy eltakarítsa a havat, még mielőtt az elolvad. Lassan, óvatosan gördülő léptekkel ment.

Joe Saul felkiáltott.

- Legyen inkább túl nagy, s levágjuk,

mintsem hogy kicsi legyen, és meg kelljen toldanunk. Add csak a seprűt, Mordeen, neked nem szabad ilyesmit csinálnod! Gyere, ülj le, hadd csináljuk meg helyetted!

Mordeen elmosolyodott, s azt mondta:

- Nehéz volt megszokni, hogy ne végezzem el a munkámat. Talán egyszer még megbánod, ha elkényeztetett kisasszonyt csinálsz a feleségedből.

- Majd megtanulod ismét elvégezni azt, ami a te dolgod - nevetett Joe Saul. - De nem most. A munka, amit most végzel, sokkal fontosabb. Mondtam Ednek, hogy mennyire meglepődtem, amikor megmozdult a gyermek. Feküdtünk az ágyban, azt hiszem, félig aludtam, s éreztem a titkos kis mozdulatokat, és felébredtem rá.

Felnézett s mosolygott, miközben emlékezett.

- Először olyan volt, mintha valaki megérintett volna azért, hogy felhívja magára a figyelmemet, de csak nagyon gyengéden.

És akkor éreztem, hogy kúszik, mint egy puha macska. És azután egy kis lökés következett, majd, ha hiszed, ha nem, egy kis rázkódás következett, mint egy néma nevetés, majd ismét egy mászó mozdulat. Éreztem, hogy felmászik a gerincemen, majd lefut rajta. Majd rázkódásszerű nevetés következett. Nos, nagyon is meglepett. Először azt hittem, valamelyik kutya bemászott hozzánk az ágyba. És felültem, és felkapcsoltam a villanyt. Mordeen nem ébredt fel rá. És tudod, mi volt az? - mutatott oda. - Ő volt az, aki az anyja sötétségében játszadozott.

Örömében felnevetett, Mordeen pedig mosolygott. Victor nyugtalanul mozdult meg.

Ed azt mondta:

- Tudom, milyen az. De ha igazi rugdalózást akarsz érezni, akkor ikreid kell hogy legyenek. Azt hiszem, ők röplabdáznak. Az orvos nem mondta, hogy ikrek lesznek,

ugye, Mordeen?

- Nem - felelte. - Csak egy gyermeket várunk. Már megfordult, és tökéletes. Láttam - mondta csodálattal. - Láttam a röntgenfelvételen. Először nem tudtam, hogy ő az. Tudod, milyen? Mint egy katedrális, boltíves tetővel és egy hatalmas oszloppal. Az volt a gerince és a bordái. Először nem tudtam kivenni belőle, csak amikor Dr. Zorn megmutatta. Azután ott volt fejjel lefelé, összegömbölyödve, akár egy macskakölyök.

Joe Saul izgatottan kérdezte:

- Milyen volt, mit láttál?
- Mindent - mondta. - A fejét, a kis karjait, a lábait, a behúzott végtagokat. Sokat ugrált, de most nyugton van. Ez nyugtalanított is. Azt hittem, valami nem stimmel. De a doktor azt mondta, minden rendben van. Szerinte most nyugton lesz egy darabig. Alszik a nagy csata kezdetéig.

Victor idegesen mondta:

- Ha nem állítjuk fel a fát most, akkor szeretnék visszamenni a szobámba. Nem érzem jól magam.
- Menj csak - mondta Joe Saul. - Majd vacsora után felállítjuk.

Victor azt mondta:

- Nem vagyok jól - s szinte futva ment ki a szobából.

Mordeen figyelte.

- Nem tudom, hogyan fogunk elférni e körül a hatalmas fa körül - mondta Mordeen. - Csaknem kitölti a szobát.
- Úgy is van rendjén - mondta Joe Saul. - Szeretném látni azt a röntgenképet. Szeretném, ha megkaphatnám.

- Az orvos is tanulmányozni akarja - mondta Mordeen. - De ha bemész hozzá a rendelőbe, biztosra veszem, hogy megmutatja neked.
- Talán később azt is megengedi, hogy megtartsam - mondta Joe Saul. Leült az asztal mellé, s kényelmesen kinyújtóztatta karjait.
- Jövő karácsonykor. Ed, a következő fa alatt, amit behozunk ide, már a fiam is itt fog ülni. És kap ajándékokat. Nem is tudom, mit vegyek neki a legelső karácsonyra. Még ki kell gondolnom. De egy egész évem van arra, hogy kitaláljam.
- Valami kerek vagy puha vagy fényes kell az első évre - tanácsolta Ed. - Eleinte csak az ilyesmi érdekli őket. De jobb lenne, ha nem úgy beszélnél róla, mint aki fiú lesz. Lehet, hogy kislány.
- Nem számít - mondta Joe Saul. - Lányt is szeretnék. Szeretni fogom, bármi is lesz.

Mordeenhez fordult.

- Menj a hálószobába, és feküdj le pihenni - parancsolta. - Én most vacsorát készítek. Majd szólok, ha elkészültem. Ed is velünk eszik. Ő majd segít nekem.

Mordeen lassan, engedelmesen állt fel.

- Nagyon el vagyok kényeztetve - mondta mosolyogva. - És ez nagyon is tetszik nekem. Lusta feleséged van, és ez a te hibád.

Felállt, odament hozzá, kezébe fogta a fejét, s mélyen a szemébe nézett, miközben magasra emelte az állát. És örömében felnevetett.

- Nézd csak, nézd, Ed, hát nem gyönyörű?

És ajkai hirtelen megremegtek, s félrekapta tekintetét. Mordeen nehézkesen ment ki az ajtón.

Joe Saul megpiszkálta a tüzet, s egy nagy edényt tett fel a kályhára.

- Sült lesz vacsorára - mondta. -

Akár tetszik, akár nem, ez lesz, Ed.

Gyorsan végezte az előkészületeket.

- Sült máj, főtt krumpli, fej. És tapióka lesz desszertnek. Kérsz egy kis whiskyt, Ed?
- Nincs ellenemre.

Joe Saul az asztalhoz vitte a palackot és a poharakat, s kitöltött két nagy adagot.

- Egy perc és átmelegszik - mondta. - Már minden készen van. Amint megsül a máj, ehetünk.

Félig kiitta a whiskyjét, majd letette a poharat az asztalra.

- Furcsa, Ed - mondta. - Persze, tudod, hogy a gyermek ott van, persze, hogy ott van, de akkor is rejtélyes ez az egész. Szerintem nem is tudod egészen elhinni, csak ha már megszületett. De ő már látta, valóban látta a fejét, a karjait és a lábait. Ez egészen más. Nagyon is más. Ettől valódi az egész. Már nem egy gondolat vagy kívánság vagy ima. Valóság. Látnom kell azt a képet. Meg kell néznem. Majd holnap elmegyek.
- Értem, mire gondolsz, Joe Saul.

Az ajtó kivágódott, s Victor állt előttük. Szemei vadul forogtak. Kabátban volt, s egy bőröndöt cipelt.

- Nem bírom tovább. Megyek. Elmegyek most azonnal.

Joe Saul meglepődve nézett rá.

- Elmész? Mi van veled, Victor?
- Nos, nem bírom tovább, ennyi az egész.
- Nem tudnád elmondani nekem, hogy mi a baj? - kérdezte Joe Saul.

Victor agyában kínzó küzdelem zajlott le. Tekintetében erős kínlódás, gyűlölet, vágyakozás és szeretet volt. Joe Saul azt kérdezte:

- Azért van, mert megütöttelek, Victor?

Victor egy percig viaskodott önmagával, majd végül döntött. Joe Saulra nézett.

- Ez az - mondta. - Nem tudok megmaradni egy olyan helyen,

ahol arcul ütöttek.

- De elnézést kértem - mondta Joe Saul. - Azt mondtam, hogy sajnálom. Annyira megbántottalak vele, Victor?
- Igen.
- Sajnálom. Most az öröm ideje van. Nagyon sajnálom. Van valami, amit tehetnék érted?

Victor küszködött önmagával. Érzelmei legyőzték.

- Nincsen - kiáltotta. - Nincs. Megyek.

Megfordult, s futni kezdett, mint aki nem bízik magában. Kifutott az ajtón, s nyitva hagyta azt maga után.

Joe Saul felsóhajtott.

Az ajtóhoz ment, kinézett rajta, majd halkan becsukta, s visszajött az asztalhoz.

- Azt hittem, már elfelejtette - mondta. - Sajnálom, hogy így érzi. Még azt sem mondta meg, hogy hová küldjem utána a fizetését.
- Ed nyugtalanul szólalt meg.
- Hadd menjen! Nagyon fiatal még, s ez a borongós gondolatok ideje, Joe Saul. Olyan korban van, amikor a sérelmeket szinte szikláknak érzi az ember. Hadd menjen! Sok Victor van a világon. Mindig is lesznek Victorok.
- Azt hiszem, igazad van. Bárcsak ne ütöttem volna meg! Szégyellem magam miatta.
- Talán ő is szégyelli magát.
- Miért?
- Azért, hogy megfutamodott.
- Szomorú vagyok, mert gyengének bizonyultam. Nem szeretném, ha a gyermekem is örökölné ezt tőlem.

Kiitta a maradék whiskyt.

- Ne felejtsd el, amit mondtam. Jövőre már neki is lesz saját ajándéka. Mostanra valóság lett a gyermek a képpel. Ott van, és én láthatom. Közelebb van, mintha a

másik helyiségben lenne. Csak egy keskeny kis fal választja el. Talán hall és érez is már. Hamarosan ajándékot fog kapni tőlem.

- Bolond vagy, Joe Saul. Bolond vagy.

- Talán igen, de remélem, hogy ilyen is maradok. Furcsa gondolatom támadt. Ott van, ott van. Miért ne vehetnék neki ajándékot már az idén? Miért is ne?

Ed vigyorgott.

- Lehet, hogy egy kissé nehéz lenne átadni neki. Bolond vagy te, Joe Saul.

-. Nos, igenis adhatnék neki ajándékot. Gondolkodtam rajta, mit is adhatnék neki. Ha megvolt bennem a gyengeség, s megütöttem Victort, talán más gyengéim is vannak. Erre gondoltam akkor is, amikor azt mondtam, hogy be akarok menni Dr. Zornhoz, hogy lássam a képet. S most egyre többet gondolok rá. Tiszta vért szeretnék adni a fiamnak.

- Úgy is lett - mondta Ed nyugtalanul. - Miről beszélsz?

- Bizonyosságot szeretnék adni neki, dokumentálva. Megkérem Dr. Zornt, hogy vizsgáljon meg alaposan. A fejemet, szívemet, gyomromat, mindent. Talán ezt elmondhatom a gyermeknek is - ezt kaptad apádtól, elsősorban erőt, egészséget és tisztaságot. Nem is lenne rossz ajándék, Ed.

- Szerintem tényleg megbolondultál - mondta Ed nyugtalanul. - Ez bolondság. Nekem nem tetszik az ötlet. Nem szeretném, hogy megtedd.

- Nem szeretnéd. Miért nem? Odaadhatom neki az összes papírt Dr. Zorn aláírásával, talán egy hatalmas pecséttel s vörös szalaggal átkötve, mint valami diplomát. Felrakhatom dísznek a fára. Az első és legjobb ajándék a

számára.

- Ne tedd! Zorn azt hiheti, hogy őrült vagy, ahogy én is azt hiszem. És ezt is ráírhatja a papírodra.

Joe Saul mindkét pohárba töltött. Áthajolt az asztal fölött Ed felé.

- Ne mondd el Mordeennek! Titokban fogom tartani, mint valami tréfát. Még sohasem voltam rendes kivizsgáláson. Jót fog tenni neki. Ed. Ne mondd el Mordeennek!

Ed ekkor felállt.

- Nem akarom, hogy ezt tedd. Nekem nem tetszik ez az egész. Bolondság.

Joe Saul azt mondta halkan:

- Szerintem a legegészségesebb dolog, amit valaha is tettem. Nem tudom, miért nem tettem meg korábban.

Felemelte poharát, s azt kiáltotta:

- Ajándékot kap tőlem. És ennek az ajándéknak tökéletesnek kell lennie. A lehető legnagyobb ajándékot kapja tőlem a világon. Az én fiam életet kap tőlem.

Harmadik felvonás első jelenet

A hajó apró kabinja régi volt, kényelmes és jól kihasznált. Az egyik oldalon egy kis asztal állt, forgószékekkel, melyek a padlóhoz voltak rögzítve. Vizespalackok és poharak sorakoztak egy kis faliszekrény polcain. A falakat sötét színű fával lambériázták, s éveken át alaposan olajozták. Az egyik fal mellett, a fogason lógó tengerész-kabátok alatt egy láda állt, melyet padnak kárpitoztak. Két süppedős bőrszék volt a kis szeneskályha mellett, s a párkányon egy gyönyörűen kidolgozott, kétárbocos hajó makettje volt, mellette egy angyalhajjal, ezüst és piros üveggömbökkel díszített műkarácsonyfa. A parányi kandallón egy rövid, nehéz piszkavas, egy lapát és egy szénfogó sorakozott. A hajóablakok alatti falon sok-sok távoli földön tett utazás trófeái - afrikai lándzsák és bunkósbotok, cápafoghegyű dárdák Polinézia déli részéről, tőrök és más gyilkolásra alkalmas szerszámok, egy-két boszorkánymaszk, és egy zsugorított fej - fekete és vészjósló -, mely a hajánál fogva volt felfüggesztve.

Az ajtó nyitva volt, előtte a híd korlátja húzódott, felette a dokkok

éjszakai városa, mögöttük pedig magas, kivilágított épületek, s neonfények, melyek valósággal ragyogtak az égen. Egy másik, zárt ajtó a hálókabinokhoz vezetett. Odabent szénnel rakott tűz égett a kandallóban. Kintről beszűrődtek a kikötő zajai, a motorok zúgása, a gőz sziszegése. A kikötő mögött a város hangjai: villamosok és teherautók, autódudák és a zenegépekből előcsalogatott muzsika.

Mr. Victor kék egyenruhában és sapkában lépett be a kabinba. Idegesen körülnézett, majd a kandallóhoz ment, megkevergette a széndarabokat, s megveregette a piszkavasat a vasrácson. Egy vontatóhajó ekkor adta le az elhaladást jelző szignált a folyón. A városban tűzoltókocsi szirénája vijjogott fel újra meg újra. Mr. Victor ott állt, s nézte a kis karácsonyfát a párkányon. A zárt ajtó túlsó feléről Mordeen hangja hallatszott. Azt kiáltotta:

- Joe Saul!

Mr. Victor arrafelé fordította a fejét.

- Joe Saul!

A hang riadtan szólt.

Mr. Victor az ajtóhoz ment, s kinyitotta.

- Nincs itt - mondta. - Gyere ki, beszélni akarok veled.

Egy perc múlva ott állt az ajtóban a nő. Haja kócos volt a párnától, tekintete ijedtnek s bizonytalannak tűnt az alvástól. Azt mondta:

- Álmodtam.

S majd amikor magához tért:

- Hova ment Joe Saul?

- Kiment a partra - mondta Mr. Victor. - Azt mondta, várjam meg itt. Legyek készenlétben, hátha szükséged lesz valamire.

- Közeledik az idő, Victor - mondta. - Megvoltak az első szaggató fájásaim. Talán még nem is az igazi fájások, de érzem, már közel van az időm. Azt akarom, hogy Joe Saul itt legyen velem. Itt szeretném tudni őt.

Fel-alá járkált súlyos, gördülő léptekkel, melyek csak a szülés előtt álló nőkre jellemzőek.

- Ülj le - mondta Mr. Victor.

- Nem - mondta. - Nem kényelmes, ha ülök.

És akkor röviden-kurtán felnevetett.

- Egy nő azt mondta nekem, mindig tudta, mikor esedékes a szülése, mert olyankor nekifogott, s

kitakarította a fiókokat. Nos, nekem is eszembe jutott, hogy poros a szekrényem alja, s le akartam hajolni, hogy kitakarítsam. Azt hiszem, nekem ez volt a jel. Azt szeretném, ha Joe Saul itt lenne. Ha hamarosan nem jön vissza, szeretném, ha utánamennél, Victor. Most már nagyon hamar itt lesz az idő.

Nyugtalan izgalom töltötte el Victort. Az egyik széket odébbmozdította egy kissé.

- Nem - mondta végül halkan, de mégis határozottan. - Megpróbáltam, Mordeen, megpróbáltam erőt venni magamon. És érzem, hogy ha így megy tovább, nem tudom, mit fogok tenni.

Kitartotta a karját, s felkiáltott.

- Nézd, milyen izgatott vagyok. A kezeim már nem maradnak nyugton. Mordeen, nem engedhetem, hogy elmenj!

- Hogy elmenjek? Mit mondasz? - kérdezte Mordeen, s az arca egy pillanat alatt riadt lett.

- Már átgondoltam - kiáltotta a férfi. - Nem tudom végigcsinálni. Te az én asszonyom vagy, és ez itt az én gyermekem. Az enyém kell hogy legyél.

- Megbolondultál? - A nő azzal elébe állt. - Nem vagyok a te asszonyod.

- Talán őrültség - mondta a férfi. - És talán még ennél is nagyobb őrültségeket teszek. Most velem kell jönnöd. Te az én asszonyom vagy, és nem hagyhatom, hogy itt szülessen meg a gyermekem.

- Victor - mondta a nő szinte parancsolóan. - Menj a kabinodba! Most azonnal. Ha Joe Saul hallaná, amit mondasz, akkor

lehajítana a hajóról, vagy meg is ölne. Menj a kabinodba!

- Nem - mondta a férfi elgondolkodva. - Túl késő. Enyém kell hogy legyél, és enyém lesz a gyermek is.

A hisztéria egyre erősödött a hangjában.

- Ennek így kell lennie. Jó lenne, ha épp annyira szeretnél, amennyire én szeretlek téged. Enyém kell hogy legyél, akár akarod, akár nem. Ez az életem. Nem fogom eldobni, jöjjön bármi is. Nézd! - kiáltotta. - Megpróbáltam elfutni és itthagyni téged meg a gyermekemet az öreg Joe Saulnak. Nem voltam képes megtenni. Visszajöttem. Megpróbáltam bölcs lenni, türelmesen várni. De hogy az öreg Joe Saul karjaiban lássam az asszonyomat és a gyermekemet? Nem, ezt nem tudom megtenni.

- Victor - mondta Mordeen. - Már megmondtam neked, miért van szükségem erre a gyermekre. Szeretem Joe Sault. Ez őrület!

- Őrület vagy sem, akkor is így van - mondta a férfi unott hangon. - Nem fogom elveszíteni az egyetlen életet, ami valaha is az enyém volt. Még akkor sem, ha porig ég a világ.

Mordeen azt mondta erre kedvesen:

- Szegény Victor. Sok mindent nem értesz, és úgy tűnik, egyáltalán nem érted.

- Talán nem is kell, hogy értsem - mondta. - Eljössz velem most, ma éjjel. Van nálam hely a számodra. Van orvosunk. Most azonnal velem jössz. Velem kell jönnöd - mondta, s felemelte a hangját. - Ki kell szabadítsalak innen.

Most már megijedt tőle. Érezte benne az egyre növekvő hisztériát.

- Nem megyek, Victor, nem érted? Semmi sem vehet rá, hogy elmenjek. Nem érted?

Victor lehajtotta a fejét, s lassan megrázta.

- Van más megoldás is - mondta. - Itt várunk, így, ahogy vagyunk. Amikor Joe Saul megjön, elmondom neki. Elmondok neki mindent. Nem hiszem, hogy képes vagy a szemébe nézni, és azt mondani: Ez nem igaz. Akkor ki fog dobni téged, én pedig elviszlek magammal. Dühében talán még kezet is emel rád meg a gyermekre. Érdemes, Mordeen? Vagy tegyük fel, hogy mégsem teszi, s beleegyezik abba, hogy így legyen. Akkor úgy kell leélned az életedet vele, hogy ő állandóan palástolja a gyűlöletet s a gyermek iránt érzett gyűlöletét. Márpedig én megmondom neki, Mordeen. Még akkor is, ha nem így akartam. Akkor is megteszem.

Mordeen teste meghajolt a fájdalomtól. Előredőlt, s szemei nagyra nyíltak. Harapdálni kezdte az ajkait, míg a fájdalom el nem múlt.

- Kezdődik. Adj nekem egy kis időt! - könyörögte. - Kérlek, Victor, adj nekem egy kis időt, hogy gondolkodhassak rajta! Most nem vagyok képes rá. Nem látod?
- Nem - mondta. - Én már túl sokszor végiggondoltam ezt az egészet. Nem merek időt adni neked. Nem, azt nem engedhetem meg magamnak - kiáltotta. - Mondom, hogy nem merem. Velem kell jönnöd!
- Nem megyek - mondta. - Joe Saul meg fogja érteni, és minden rendben lesz.
- Ezt te sem gondolod komolyan, Mordeen. Ha így lenne, miért nem

fogadott örökbe egy gyermeket? Miért kell folyton a vérről meg a családról beszélnie? Nem, ezt te sem gondolod komolyan. Odament a férfihoz, s könyörgőre fogta.

- Kérlek, Victor, ne tégy tönkre három embert egy miatt! Ő sohasem bántott téged. Miért akarod megölni, és miért éppen így, engem használsz eszközként ahhoz, hogy végezz vele? Mit nyersz ezen az egészen? Kérlek, Victor. Legalább egy kis időt adj nekem!
- Nem - mondta. - Az idő az ellenségem.

Mordeen hirtelen elcsendesedett, nagyon elfáradt.

- Victor, sok minden történt már. A gyermek nő a méhemben, s változnak a gondolataim is. Nem vagyok már a régi.

Victor nyugtalanul kérdezte:

- Ez valami csel?
- Nem - mondta Mordeen csendesen. - Nem hiszem, hogy csel, hacsak nem ellenem is irányul. Amikor először kértem a segítségedet, a fájdalomba voltam zárva. Nem létezett számomra más a világban, csak Joe Saul meg én magam. Ám a hosszú hónapok során a világom kitágult. Most már nem vagyok elzárva.

Victor azt mondta erre nyugtalanul:

- Mit akarsz tenni?
- Azt próbálom megértetni veled, hogy most már szívesen látott vendég vagy.
- És mi van Joe Saullal? - követelte.
- Vele kapcsolatban semmi sem változott. Szeretem Joe Sault. Nem fogom megbántani. A felesége vagyok.
- Azt gondolod rólam, hogy bolond

vagyok? Azt akarod mondani, hogy mindkettőnket szeretnéd majd? - kérdezte türelmetlenül.

- Nem úgy, ahogyan te érted ezt, Victor. De megpróbálnám kinyitni a családot mint valami kaput. S mi befogadnánk téged is.

- Gondolod, hogy egyszerre két férfinak is lehetsz a felesége?

- Nem, Victor, én csak Joe Saul felesége lehetek.

- Akkor nemet mondok! - kiáltotta. - Nem és nem!

Figyelmesen nézte, mint aki arról akar megbizonyosodni, hogy nem változik meg közben az illető.

- Kérlek, Victor!

- Nem.

- Victor - kiáltotta Mordeen. - Te nem tudod, mit jelent választani. Nem ismersz engem. Kérlek, Victor. Ne tedd ezt, Victor! Kérlek, ne tedd! Azt felelte erre:

- Sokat gondolkodtam rajta, Mordeen. Itt fekszem az ágyban, s hallom, hogy nevetgélsz és tervezgetsz Joe Saullal. Mit gondolsz, milyen érzés az? Mordeen, ha a döntésemet abban a tudatban hoznám, hogy biztos, hogy holnap meghalok, akkor is megtenném. Velem kell jönnöd.

- Biztos vagy benne, Victor? Nem lehetne változtatni rajta? Nem adhatnál nekem egy kis időt? Kérlek, Victor, egy kis időt!

- Nem - felelte. - Most már nem tudok visszakozni. Hosszú, keskeny alagútban vagyok, és itt képtelenség megfordulni.

Mordeen egy hosszú percig nézte, s szemei közben megteltek könnyel. Egyikük sem látta, hogy Ed ott áll az ajtóban, s figyeli őket. Sötétkék kapitányi egyenruhája szinte teljesen elrejtette alakját a félhomályban.

Mordeen lassan megrázta a fejét.

- Nincs más választásom? - kérdezte.
- Nem, nincsen. Hozd a kabátot! Csak azt hozd magaddal! Minden más új lesz - minden.

Mordeen mélyet sóhajtott.

- Tudod, hogy meg foglak ölni, Victor?
- Siess! - mondta a férfi. - Csak a kabát kell. Másra nincs szükségünk a régi életedből.

Mordeen szótlanul nézte, s tekintete eltökéltséget tükrözött. A fogashoz ment, és leemelt róla egy hosszú, szürke kabátot.

- Victor - mondta. - Idehoznád a bőröndöt az ágyam alól?
- Miféle bőröndöt? - kérdezte gyanakvóan. - Semmire sincs szükségünk ebből az életből.

Mordeen feléje fordult.

- A kórház miatt - mondta. - Hetekre előre becsomagoltam.

A férfi habozott.

- Hozzad, Victor! - mondta.

A férfi az ajtóhoz ment. Amikor kilépett, Mordeen odasietett a falhoz, s a rajta sorakozó tárgyak közül leemelt egyet. Kihúzott egy rövid, vastag kést a tokból, s elrejtette a kabátja alatt.

Eközben észrevette Edet, aki odabent állt az ajtónál, s lassan megcsóválta felé a fejét. Mordeen tökéletesen mozdulatlanul állt, száját egy kissé kinyitotta.

Victor megjött a hálószobából, magával hozta a bőröndöt. Amikor meglátta Edet, a padlóra ejtette a bőröndöt, s elindult Ed felé.

- Mi a fenét akarsz? - kérdezte.

Ed azonban elnézett mellette, s Mordeent figyelte.

- Egyszer megtörtént, hogy nem segítettem rajtad, nem vállaltam a felelősséget - mondta. - Most igen.
- Takarodj innen! - kiáltotta Victor.
- Pszt - mondta Ed.

Mordeen azt mondta:

- Én magam csináltam mindent. Nincs szükségem a segítségedre.
- De most kapsz segítséget - mondta Ed. - Akár akarod, akár nem.

- Te csak ne avatkozz bele! - kiáltott rá Mordeen. - Tartsd magad távol ezektől a dolgoktól. Amit elkezdtem, azt be is fejezem.
- Megkaptam a parancsot - mondta Ed.
- Ma éjfélkor elhajózom. Búcsúzni jöttem - mondta, s Victorra nézett. - Feljössz velem a fedélzetre? - kérdezte. - Mondandóm van a számodra.
- Mondd el itt! - mondta Victor nyersen.
- Nem mondom. Titok. Gyere! - azzal magával vitte Victort, ki az ajtón, s mindketten eltűntek az éjszakában.

Mordeen ott állt mereven. Szemei szélesre tágultak a félelemtől. Az következett be, amire számított. Beleborzongott.

Még akkor is csak maga elé bámult, amikor Ed barát ismét belépett a helyiségbe.

Odament Mordeenhez, gyengéden kivette kezéből a kést, s visszatette a tokjába. Visszament Mordeenhez, megfogta a karját, s a székhez segítette, hogy leüljön.

Azt kérdezte:

- Hol van Joe Saul? Azért jöttem, hogy elbúcsúzzam tőle.

Mordeen csak most tért magához.

- Nem volt rossz, Ed. Ő nem volt gonosz.

- Tudom - felelte.

- Nem tudok gondolkodni. Már jönnek a fájások.

Joe Saul állt meg ekkor a nyitott ajtóban, terpeszállásban, leejtett vállakkal. Álla megkeményedett a haragtól, s tekintete dühtől lángolt. Mordeen elindult felé. Amikor észrevette a tekintetét, mely nem rá, hanem mellé irányult, félénken a fogas alatti szekrényhez lépett, mint aki el akar bújni.

Ed felkiáltott.

- Kerestelek. Megkaptam a parancsot. Éjfélkor hajóra szállok. Mi bajod van, Joe Saul? Ittál?
- Inni? Nem! Nem ittam - kiáltotta dühösen. - Beteg vagyok. Ennyi.

Beteg vagyok...

Ed kétségbeesetten mondta:

- Elmentél Dr. Zornhoz.
- Igen, elmentem. Magamtól. Senki sem kérte, hogy menjek. A fenébe is, senki sem kérte, hogy elmenjek.

Ed azt mondta reményvesztve:

- Elmentél Dr. Zornhoz. Mindent tudsz.

Mordeen halk agóniában ölelte át magát. Joe Saul tekintete bizalmatlanságról árulkodott. Nem nézett Edre. Nem nézett Mordeenre sem.

- A szívem. Dr. Zorn azt mondja, rossz a szívem. Én és a rossz szív. Egyszer voltam csak beteg, gyermekkoromban. Az okozhatta.

Ed most úgy beszélt Joe Saulhoz, mint egy gyermekhez.

- No és, súlyos?

Joe Saul felkiáltott.

- Veszélyes! Azt mondja, meg kell tanulnom könnyedén venni a dolgokat. Én és a könnyedség!

Ed a forgószékre üli az asztal végében, s egyre csak nevetett.

- Mi rossz van abban? Talán jót tesz, ha könnyedebben veszed majd a dolgokat. Én magam is szeretnék úgy élni. Több időt tölthetsz majd a gyermekkel.

Joe Saul azt mondta erre:

- Szerintem is. Hiszen Mr. Victor már minden könyvet elolvasott. Most már akár dolgozhat is.

Mordeen eltakarta arcát a kezével. Ed azt mondta:

- Felejtsd el Victort. Victor nincs itt.

Joe Saul azonban folytatta, mint aki nem is hallotta.

- Egyszer, egy szép napon egy hatalmas hajó kapitánya lesz. Felmegy a hídra, csak hogy megnézze, minden rendben van-e. De a hajózás akkor sincs a vérében. Mint egy nagy szálloda, olyan lesz a hajó, ide-oda úszik majd. Talán annyira nagy lesz, hogy meg sem tudnak fordulni

vele. Mint egy komppal...

- Hagyd abba - mondta Ed. - Ne vádold Victort!

Joe Saul azt mondta erre:

- A világ kezdetén kiégett hajókon eveztünk, a part mentén. Tengerészek voltunk. Majd a vitorlákkal merészebben kezdtük szelni a vizeket, s egy kis fényt hoztunk a világba, hogy ne tapogatózzunk a sötétségben. Sokat küzdöttünk a szelek és az áramlások ellen. Bejártuk a partot fel és le Sidontól Cornwallig, Karthágótól a Jóreménység fokig. És akkor félénken kiléptünk a sötétségbe. Vakon kúsztunk ki, s azt láttuk, hogy nem is olyan fekete, hanem valójában egy másik ragyogó világ van ott. Ismertük a mozdulatait, a nyikorgását, a szagát, a madarak jellegzetes röpülését, a barna iszapot a tengerben, a lebegő növényeket, vagy a heringek örvénylő csapatát, s tudtuk, milyen a világ és az időjárás.

Ed azt mondta erre gyorsan.

- Nehogy hazudj, Joe Saul.

Joe Saul azonban keserűen folytatta.

- Victornak igaza van. Ha nem biztos magában, akkor elővesz egy könyvet. De nem lát, csak ha néz, és nem hall, csak ha figyel. Amikor megérkeztünk a kikötőbe, majdnem odaveszett egy uszály miatta, mert a keze nem engedelmeskedett neki. De én ott voltam, és segítettem rajta. Most talán már nem leszek ott. Legközelebb talán az ágyamban fekszem majd betegen, s Mr. Victor odafent lesz a hídon. És én vagyok az, aki ajándékot szeretett volna adni neki - egy tökéletes ajándékot. Igazi, karácsonyi ajándékot.

Ed felállt, s a tűzhelyhez ment. Melengette a kezét vagy egy percig, miközben gondolkodott. Megpiszkálta a parázsló tüzet a rövid piszkavassal. És hirtelen döntött. Megérintette Mordeen vállát, majd Joe Saul fölé hajolt.

- Hazudsz nekem, Joe Saul. Pedig nem emlékszem, hogy valaha is

hazudtál volna. Hagytam, hogy hazudj, hátha végül előhozakodsz a kellemetlen igazsággal, de nincs rá idő. Éjfélkor elhajózom. Úgyhogy hagyd abba!

Joe Saul azt kérdezte:

- Miféle hazugságra gondolsz?

- Tudod te nagyon jól. A szíved. Nem erről van szó, Joe Saul, és ezt te is tudod. Egész idő alatt próbáltad elrejteni a jeges, kemény valóságot, s végül szembe kell nézned vele. És ha én segítek neked, mert ez jogom és kötelességem, akkor az igazsággal kell segítenem neked. Mondd ki, Joe Saul, mondd ki, a fenébe is!

Joe Saul megremegett, s teste szinte összezsugorodott. Súlyos mozdulattal ült le a egyik forgószékre. Szája tehetetlenül mozgott.

Azt mondta:

- Kikényszerítettem belőle. Doktor Zorn nem akarta, hogy lássam. Én vettem rá, hogy mutassa meg. Majd' megőrültem az erőtől és a boldogságtól. Azt mondtam neki, elmegyek egy másik orvoshoz, ha nem engedi látnom. Belenéztem a mikroszkópba.

Mordeen felállt s megmarkolta a kandalló párkányát. Ed ránézett, majd egy kissé odébb ment, hogy ellakarja Mordeent Joe Saul elől. Ed azt mondta:

- A bolond megelégszik a boldog hazugsággal. De én abban reménykedtem, hogy egy kicsivel okosabb vagy. Ha okosabb lennél, az igazság tündökölne neked.

Joe Saul folytatta.

- Rávettem, hogy megnézhessem. Láttam a mikroszkóplemezt. Nagy volt, mint egy hajóablak, s a fénye elvakított. Elforgattam a gombot, s akkor ott voltak ők. Láttam őket, összezsugorodva, élettelenül. A spermákat, holtan. Jaj, istenem!

Joe Saul eltakarta kezével a szemét. Ed felkelt, s szánalommal állt barátja mögé.

Megpróbált gondolkodni.

- Nincs sok időm - mondta. - Mit

tehetek érted, Joe Saul?

Joe Saul azt felelte:

- Mit tehet itt bárki is? Vége. A családomnak, a véremnek, a sok-sok kor mind halott. Még egy kicsit várok, azután én is meghalok.

Ed felsóhajtott.

Segítségkérően nézett Morrieenre, majd döntött.

- Mit fogsz tenni, Joe Saul? - kérdezte nyersen. - Vedd el a kezed! Ne akarj elrejtőzni az ujjaid sötétsége mögé! A világ még mindig megvan idekint. Mit fogsz tenni? Mit fogsz gondolni? Nincs sok idő.

Joe Saul felemelte a fejét.

- Nem volt sok időm gondolkodni - mondta.

- Egész életedben gondolkodhattál volna. Nem mertél.

A düh most magasra kúszott Joe Saul testében és agyában.

- Meg kell ölnöm őt - mondta. - Nincs számára hely a világban. Tudása van, és gúnyolódik. Talán sohasem mondja ki, de mindig mindent tud. Az ő gondolatai meg én nem férünk meg egy világban.

Ed azt mondta erre:

- Felejtsd el Victort, felejtsd el Victort! Mi van Mordeennel?

Joe Saulnak kivillantak a fogai, s a falat bámulta maga előtt.

- Nem tudom felfogni, hogy megcsalt. Úgy érzem, hogy ha ránézek, vagy akár csak egy percig is rágondolok, hatalmas lyukba zuhanok. Ne kínozz tovább, Ed! Hagyd abba! - Joe Saul ezzel ismét eltakarta a szemét. Megrázkódott a teste. - Nincs számomra hely a világban - mondta.

Mordeen odakúszott a székhez, s valósággal elbújt benne.

Ed hangja úgy vágott Joe Saul húsába, mint a vizes korbács.

- Állj fel, te gyáva, mocskos alak! Állj

fel, Krisztusra! Különben ülve ütlek meg. Állj fel, mert megütlek!

Joe Saul csodálkozva figyelte dühkitörését. Lassan emelkedett talpra.

- Mi ez, Ed barátom?
- Csak semmi barátom. Eddig bírtam, de tovább nem bírom. - Mi ez a kúszó-vinnyogó éned, ami annyira fontos? Hogy mered a te bolond éneddel elnyomni ezt a gyönyörű teremtést? Talán arra pazaroltam az életemet, hogy egy szűkölő gonosz barátja voltam?
- Ed, miket mondasz? Nem érted?
- Értem. Értem, hogy szeretetet kaptál, és most lehányod azt, hogy megkapod a szeretetet, amit csak kevesen kapnak meg, s te a büszkeséged savát locsolod rá. És teszed ezt önmagad fontosságának torz tudatában.
- Ed, Ed barátom, hát nem érted? Nem az én gyermekem, nem lehet az.
- A te gyermeked. Jobban az, mint amit a beteg gondolataidban fel tudsz fogni. Lélek? Vajon milyen lehet a te lelked? Szerintem olyan lehet, mint azok az élettelen, összezsugorodott spermiumok.

Ed hangja szinte köpésként érkezett felé. Joe Saul felemelte a kezét, mintha ütéstől akarná megvédeni.

- Gyermeket kapsz tőle. A tied, a te sajátod lesz. Az irántad érzett szeretet olyan nagy benne, hogy megtenne bármit, legyen az bármilyen furcsa, és még csak be sem mocskolódna tőle. Szeretettel és szépséggel veszi körül magát, hogy szerelmet és szépséget kaphass tőle. Mekkorát tévedett, amikor egy bolondot szeretett, egy ilyen mocskos bolondot.
- De miért nem mondta el nekem?

Miért nekem magamnak kellett rájönnöm...?

- Mert nem voltál képes rá, hogy megértsd. Mert kicsinységedben nem volt meg a fogékonyság, hogy megkaphasd ezt az ajándékot. Nem tudsz élni, mert soha még csak meg sem nézted az életet. Széttiprod a szeretetet büszkeséged szikláin. Vajon megérted-e valaha is ezt?

Ed toronyként magaslott Joe Saul fölé, s hirtelen arcul vágta. Joe Saulnak nagyra nyíltak a szemei. Keze lassan emelkedett, s megérintette vöröslő arcát. És megnézte az ujjait. Teste lassan belesüppedt a székbe, de tekintete szélesre tágult a csodálkozástól, a zavarodottságtól és a fájdalomtól. Egész idő alatt Ed arcát figyelte.

Ed szája megremegett, s tekintete szomorúságot tükrözött. Letérdelt a szék mellett, s átfogta Joe Saul vállát.

- Mindent megadtam neked, amit egy barát adhat, Joe Saul, még a megvetést is, pedig ez a legkeményebb minden közül. A gyilkosság is semmiség hozzá képest. Nem hallottad, amit mondani akartam. Éjfélkor elhajózom innen. Mindent megtettem, amit lehetett, mindent. Most már egyedül maradsz a saját sötét óceánodon. Talán a lelkednek szüksége van arra, hogy minden szépet leromboljon a saját egysége érdekében. De mindig is úgy gondoltam, egy kicsivel bátrabb vagy talán ennél, Joe Saul. Olyan könnyű adni. Csak a legnagyobbaknak van meg hozzá a bátorsága és az udvariassága és igen, a nagylelkűsége is ahhoz, hogy kapni tudjanak.

Joe Saul elkapta üres tekintetét Edről, s becsukta a szemét.

Ed folytatta.

- Most nem vagy egyedül. Nem tudom, mit fogsz tenni vagy gondolni. De nem tudom elhinni,

nem hiszem, hogy egész életemben egy hitvány fickó barátja voltam.

Joe Saul tekintete odébbrebbent, majd visszatért.

- Ne hagyj el, Ed! Az ég szerelmére, ne hagyj el! Félek. Nem tudom, mit tegyek.

Hangja könyörgött.

- Ne hagyj egyedül!

Ed gyengéden azt mondta:

- Megmondtam, megkaptam a parancsot. Mennem kell. Sajnálom. Nem tudom, mit tegyek.
- Nem tudom, mit fogsz tenni, Joe Saul, de remélem, maradt benned valami méltóság és nagyság. Azt mondják, a sérült emberek kárpótolni igyekeznek magukat, s ettől erősebbnek tűnnek, mint azok, akik valóban erősek. Bárcsak tudnád s megértenéd, hogy a szeretet férje és apja vagy. Az ajándék, amit kaptál, messze felülmúlja a legtöbb férfi álmait. Nem mintha meg kellene próbálnod kifogást keresned, mentegetőznöd, vagy magyarázkodnod. Meg kellene találnod sötét, sérült énedben a jóságot s a nagylelkűséget, hogy kaphass. Joe Saul csodálkozva nézett rá.
- Biztos vagy benne, hogy ez így igaz, Ed?
- Igen, biztos vagyok benne. De ha valaha is szükséged van bizonyosságra, akkor tudnod kell, hogy homályos út áll előtted.

Joe Saul azt mondta:

- Új, ismeretlen út. Nem tudom, rátalálok-e egyedül.
- Máskülönben sohasem találod meg. Búcsúzzunk el, Joe Saul. Kívánj nekem szerencsét a

tengerre, s magadnak is. Gyere, Joe Saul, tedd meg az első lépést! Gyere, Joe Saul!

Kezével egy kissé megemelte Joe Saul vállát, szinte talpra kényszerítve őt ezzel. Ed elvette Joe Saul sapkáját az asztalról, s feltette a fejére, majd megigazgatta. Begombolta Joe Saul egyenruhájának két felső aranygombját.

Joe Saul azt mondta erre megtört hangon:

- Ed barátom...
- Pszt. Majd rájössz. Neked egyedül kell rájönnöd.

Kilökdöste Joe Sault, s ő is felállt vele. A korlátnak támaszkodtak.

Majd Ed visszajött, megállt az ajtóban, s Mordeen szemébe nézett. Tisztelettel és szeretettel fejet hajtott előtte. Majd gyorsan távozott.

Joe Saul döbbenten állt, s nézett utána.

Mordeen felállt; elindult az ajtó felé, majd hirtelen vonaglás rázta meg. Az elsőtől megroggyant, a következőtől térdre zuhant. Küszködött s vonaglott a padlón, majd végül sikítani kezdett a szülési fájdalmaktól.

Joe Saul berohant.

- Mordeen! - kiáltotta. Látta, hogyan kínlódik a padlón. Odafutott hozzá, s magához szorította. Felemelte a fejét, s kiabálni kezdett.
- Mr. Victor, Victor, siess, kérlek! Victor, segítség!

Harmadik felvonás, második jelenet

A gyermek

A parányi, négyszögletes helyiség fehér, személytelen és dísztelen volt - mint egy kis cella, vagy egy steril doboz, egyik oldalán széles ajtóval. A közepén egy magas kórházi ágy állott, mellette kis éjjeliszekrény egy pohár vízzel és szívószállal. A szobában tompa csend honolt, titokban, elvágva a világtól.

Mordeen az ágyban feküdt. Haja szétterült a párnán, s egy néma, bebugyolált kis csomag hevert mellette. Arcát gézmaszk takarta, és nyugodtan feküdt, ám lélegzete ziháló volt. Mellkasa hevesen emelkedett, s küszködve juttatta a levegőt a tüdejébe. Majd fejét lassan elfordította, nyöszörgött és dünnyögött, miközben az altatás öntudatlanságából próbálta felküzdeni magát.

A széles lengőajtó kivágódott, s a férfi megállt a bejáratnál. Sapka

volt rajta és hosszú, fehér köpeny. Arcát - a szemeket kivéve - sebészi maszk takarta. Halk léptekkel ment az ágyhoz, s lenézett Mordeenra a puha éjszakai fényben. És megnézte a hallgatag csomagot is, mely ott hevert mellette. Kesztyűs kezével félrehúzta róla a takarót.

- Mordeen - mondta gyengéden.

Mintha meghallotta volna. Mély lélegzetet vett, s fejét az egyik oldalról a másikra fordította.

- Halott - suttogta. - Az egész világ halott. Victor halott.

Mire a férfi azt mondta:

- Nem, Mordeen, nem halt meg. Itt van, és él, mindig is élni fog.

Mordeen hevesen félrefordította a fejét, s azt nyöszörögte:

- Ed, azt akartam... akartam, hogy legyen gyermeke. Azt akartam, de halott. Minden meghalt.

Joe Saul azt mondta erre:

- Ide figyelj, Mordeen. Itt van, és csak pihen. Nagy erőfeszítéseket kellett tennie idáig, most pedig alszik. Egy kicsit ráncos és nagyon fáradt. Selymes, puha haja van - mondta, majd lenézett a kis csomagra.

- És a szája, az az édes szája pont olyan, mint a tied, Mordeen.

Mordeen szemei kinyíltak, s nagy nehezen feltápászkodott.

- Joe Saul, hol vagy? Joe Saul? Miért mentél el? Hová mentél?

A férfi nekitámasztotta Mordeent a párnának, elveit az asztalról egy kendőt, s megtörölte vele izzadságtól csapzott homlokát.

- Itt vagyok, Mordeen. Nem mentem el, vagy ha mégis, hát akkor most visszajöttem. Itt vagyok.

Mordeen erre azt dünnyögte:

- Ki halt meg? Joe Saul?

- Itt vagyok - mondta a férfi. - Őrült voltam, de most már itt vagyok. Visszajöttem.

- Talán sohasem fogja megtudni - mondta Mordeen rejtélyesen. - Talán sohasem fog rájönni. Joe Saul talán végre elégedett lesz.

Mellkasa ekkor összezsugorodott, s visszatartotta a lélegzetét.

A férfi addig törölgette a homlokát, míg meg nem nyugodott valamelyest.

- Pihenj - mondta. - Mindent tudok, és még annál is többet. Tudom, hogy ami mindennek látszott, az valójában semmi. Mordeen, gondoltam, éreztem, tudtam, hogy ennek a magnak jelentősége van a többihez képest. Azt hittem, ez az, amit adnom kell. Nem így van. Most már tudom.

Mordeen azt mondta erre:

- Te vagy az, Joe Saul? Arc nélküli. Csak egy hang és fehér arcnélküliség vagy.
- Azt hittem, a véremnek túl kell élnie engem, de nem így van. No és a tudás, igen, az ősi tudás, amire emlékszünk, amit ismétlünk, a büszkeség, igen, a büszkeség és a melegség. Mordeen, melegség, barátság s szeretet kell, hogy a magány, amit jéghideg ruhaként viselünk, ne legyen mindig velünk. Én ezt adhatom neked.
- Hol van az arcod? - kérdezte. - Mi történt az arcoddal, Joe Saul?
- Nem fontos. Csak egy arc. A szemek, az orr, az áll vonala... Azt hittem, érdemesek arra, hogy megőrződjenek, csak mert az enyémek. De nem így van. A fajnak, igen, a fajnak fenn kell maradnia. Mordeen, a mi fajunknak, mely gyenge és csúnya, melyet megtépázott az őrület, mely erőszakos és veszekedős, s tudja, mi a rossz, az egyetlen faj, mely ismeri a rosszat s maga is az, az egyetlen, mely érzékeli a tisztaságot és a mocskot, mely ismeri a kegyetlenséget, s ugyanakkor elviselhetetlenül kegyetlen.

Mordeen megpróbált feltápászkodni.

- Joe Saul, a gyermek halva született.
- A gyermek él - mondta a férfi. - Ez az egyetlen, ami fontos, Mordeen. Maradj nyugton. Feküdj csak nyugodtan és pihenj. Én megjártam a poklot, és vissza is jöttem belőle. A szikra nem hunyt ki - egy új lény van itt, aki páratlan a maga nemében, s aki erőtlenül küzdött, amikor minden - fog és karom, vihar és hideg, villámlások és baktériumok mind-mind ellene voltak. Harcolt s túlélte, túlélte még az öngyilkos ösztönt is.
- Hol van? - kérdezte Mordeen.
- Nézz csak le ide! Itt fekszik s alszik, hogy tanítson engem. A mi drága fajunk bátorság nélkül születik ugyan, de nagyon merész. Intelligenciával jön a világra, ám szépség van a kezeiben. Milyen állat teremtett valaha is szépséget, ha nem a mi fajunk? A rettegéseink, a hibáink ellenére valahol bennünk van a ragyogás is. Ez a legfontosabb mindenek előtt. Van bennünk ragyogás.

Mordeen tekintete és tudata is kitisztult mostanra az éter szürke felhőjéből.

- Te vagy az, Joe Saul - mondta. - Te vagy a férjem - és már tudod?
- Tudom - felelte. - Meg kellett járnom a sötétséget ahhoz, hogy megtudjam, minden férfi minden gyermek apja, s minden gyermeknek szüksége van a férfira mint apára. Ez nem olyan, mint a magántulajdon, melyet nyilvántartanak, bekerítenek és elkülönítenek. Mordeen. Ez itt a Gyermek.

Mordeen azt mondta erre:

- Nagyon sötét van. Kapcsold fel a villanyt! Hadd legyen egy kis fény! Nem látom az arcodat.
- Fényt - mondta. - Fényt akarsz. Majd tőlem megkapod.

Letépte a maszkot arcáról, mely ragyogott. Szemei csillogtak.

- Mordeen - mondta ekkor. - Szeretem a gyermeket.

Hangja egyre erőteljesebb s hangosabb lett.

- Mordeen, szeretem a gyermekünket.

Felemelte a fejét, s győzelmes kiáltásban tört ki:

- Mordeen, szeretem a fiamat!